

**PUBLICATIE SĂPTĂMÎNALĂ
EDITATĂ DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL II • NR. 26 • 5 — 11 IULIE 1991

• Fotografie de MARIUS CARAMAN, după o idee de SAŞA VLAD

Inutilitatea sau zădănicia puterii politice care nu se pune în serviciul unuia dintre scopurile suverane ale vieții, cum ar fi scopul moral sau religios, este un fapt de apreciere absolut evident. Valoarea politicului nu apare decât prin scopul pe care îl luminează.

TUDOR VIANU

DIN SUMAR:

- Dosarele „22” : O GENERAȚIE DE SACRIFICIU. (Convorbiri cu foști și viitori studenți, profesori universitari, la ora admiterii și a repartiției)
- O VICTORIE A SOCIETĂȚII CIVILE ASUPRA POLITICULUI (Masă rotundă la G.D.S. consacrată primei întâlniri a Confederației europene)
- LA ORIZONT, ALEGERILE LOCALE. Viața localităților (sondaj de opinie)
- O FILOSOFIE DE DUPĂ AUSCHWITZ ȘI DE DUPĂ GULAG
- CUI II PASĂ DE CEA DE-A PATRA PUTERE ?

VIDUL DE GÎNDIRE

Etapa contestației abrupte, caracterizate în primul rînd prin cecerea că de la d-l Ion Iliescu la ultimul deputat fesentist sunt puși, cu toții, sub semnul genericului neo-comunism este deja desueta. Tipul acesta de limbaj, lipsit de nuance, compact și ireductibil la concepția politologiei, ar mai putea avea cel mult o valoare propagandistică în anumite medii din ce în ce mai rarefiate. Există astăzi opozanții – intirziți în starea de (legitimă) indignare inițială – care își sacrifică, din păcate, persuasiunea amestecind valorile morale cu cele politice, care – în expresia lor cea mai radicală – legitimează neobediența față de instituțiile de stat, ignorând în incoerență lor aurora că valorile politice rămân mereu neschimbabile. Că instituțiile, indiferent de natura lor, sprijină mereu : puterea publică, autoritatea și ordinea.

Valorile politice, suspendate o clipă, au fost restaurate cu promptitudine (doar S.R.I.-ul se mai lamentă că nu și-a intrat în drepturi), dar adeverărat problema privește suportul acestor valori, care nu s-a definit încă, suport care trăiește într-un fel de supă primordială, unde marile finalități sociale stau încă amestecate și nedeterminate.

Revoluția nu s-a încheiat odată cu revigorarea poliției și a jandarmiei, sau cu alegerile de la 20 mai, cind poporul român a parăit greșit, cu aceea înduioșătoare naivitate care ar fi singurul motiv pentru care s-ar mai putea susține absurditatea (obsesiv repetată) că este un popor tiner. E adeverat însă că revoluția noastră stagnază, bătăeste. Dar obstacolul nu stă atât în supraviețuirea unei figuri notorii din fostul aparat comunist, ci într-o adeverărată și acută criză a valorilor, iar acest lucru este foarte evident în zona instituțiilor legislative, unde se dă, în realitate, bătălia pentru o lume cu concepții innoite (sau restaurate).

S-a creat după momentul Decembrie 1989 un vid legislativ și o imensă aşteptare : o lume întreagă de făcut, care predispunea la o aventură superbă, grandioasă. Dar ce departe sănsele de entuziasmul frenetic al Convenției Naționale de la 1789, care se întrunește să conceapă și să redacteze Constituția ! Erau acolo 749 de oameni cu idei foarte diferite, ședințele erau accidentate și interminabile, proiectele erau pe rînd pulverizate. Evocarea lui Carlyle române înegalabilă : „Că este fierbere cine se îndoiește ? Destulă fierbere. Decretele trec cu aclamări astăzi și sunt revocate cu vociferări miini. Vocea oratorului e acoperită de zgome. O sută de onorabili membri năvălesc cu amenințări în partea stângă a sălii. Președintul, care a spart trei clopoțe la rînd, își pună părăsia pe cap în semn că ţara e aproape de pieire. O adunare efervescentă și zgombosă din vechegă Galie !“ Dar, există ceea ce unea, peste toate diferențele, acea adunare heterogenă : era ethosul libertății. Politicul și-a găsit atunci un suport în valorile libertății individuale. Nouă nu este mult mai ușor pentru că efortul acestuia creator a fost făcut din nou ocum de mai multe ori și găsim bune modele în propria noastră tradiție legislativă. Noi nu avem decât să reedităm sau să imităm. Și, în mare parte, reușim. Dar, otunci cind nu reușim este pentru că în parlamentul nostru (și probabil în toată societatea românească) lipsesc marile criterii, valorile ordonatoare. Există, e adeverat, două mici nuclee de gîndire : unul de esență liberală, cu sanse sporite de iradiere și care se trage din mai vechile noastre tradiții, iar la origine din marele tradiție europeană evocată mai sus, și un altul creștin-democrat care aspiră să pună la baza politicului valorile religioase. În rest – un mare vid de gîndire. S-au desiz cu toții de comunism, după cum declară, sau nu au fost comuniști niciodată, dar comunismul nu a însemnat numai un sistem instituțional reprezentativ și o economie centralizată, ci, în primul rînd, a însemnat morală supunerii față de abstracția colectivității. Ce punem în locul ei ? Majoritatea, ajunsă acolo, în forul legislativ, a dobândit doar o infatuată poziție pentru formă și pentru reglementarea în sine, care aluneca atât de ușor în tendințe de normare abuzivă și de constrință. Naționalismul a rămas singura valoare vie și, pentru că e singura, pentru că în jurul ei și dincolo de ea nu se mai străvede nimic, începe să devină sufocantă. O singură dată am auzit oameni dublinând și discursul cu o emoție autentică și atunci era vorba de jignirea sentimentului național. Dar acea emoție recăză și, care să plaseze litera legii în sfera unei gîndiri mai generale despre ființa umană, a lipsit mai totdeauna. Corpul nostru de lege și Constituția se vor olinia început cu incelul la ceea ce numim, ca umilință neconștientizată, standardele europene. Dar parcă mai mult din mimetism și obligație de imprejurări.

Puterea actuală nu mai găsește dincolo de ea însăși nici o motivare. România o schelările descărnată și absurdă, care doar promovează proliferarea corupției și a minciunii în folosul propriei conștiințelor.

HORAȚIU PEPINE

MASS-MEDIA ÎN PAS DE DEFILARE

CUM S-A ASCUNS DAN IOSIF ÎNTR-UN FRIGIDER

• vagi ecouri au mai rămas din campania de presă Bereyoglu • ziarele opozitiei s-au concertat onorabil, dar presa singură nu poate muta munți • er fi trebuit niște acțiuni de masă • mult mai ușe decât mitingurile comemorative și alte asemenea surse de pierdere de vreme • seria dezvăluirilor continuă însă • aproape că nu mai încap în paginile Expresului și Expres-magazinului • doi tineri dintr-o unitate militară declară că ei au incendiat autobuzele pe 13 iunie, din ordinul superiorilor • pe 14-15, drogați fiind, au băut în intelectuali în stînga și-n dreapta • ce droguri or mai fi și asta • cele de la sediul P.N.T. c.d., pesemne • un participant la revoluție, membru într-o organizație secretă, mărturisește că lăsând Vlad-i-a dat ordin să-l împuște pe Iliescu, care amenință revoluția română și el portmali • aceeași declarație dezvăluie că forțele active ale revoluției se urmăreau prin C.C. și se împușcau precum clinii • în pauze mai împușcau și clinilupii de pe acolo • Dan Iosif a scăpat ascuțindu-se într-un frigider și dezvăluiri asupra revoluției face și fostul energetician, actualmente diplomat, celebrul revoluționar dubios Mihai Montanu, într-un interviu acordat Angeliei Băcescu • în numărul 31 al săptămînalului Europa • partenerii dialogului sunt de ditamai calibrul • astfel, d-l Montanu opinează că „pentru a explica fenomenul fugii creierelor-trebule găsăltă cauza” • bine că nu efectul • d-na Băcescu nu se lasă mai prejos, lansând grațioasă invitație „Să revenim la acel mic genocid...” • ea, să nu-i neglijăm pe micuț • dintr-un interviu desul de noastri luat de săptămînalul Frâlerul român domnului Mircea Hamza afișăm că grăția televizată a domniei sale este sponsorizată parțial de Ministerul Apărării Naționale • ce ușor se leagă toate • ia un an și ceva de la apariție, ziarești de la Azi continuă să pună în gura cititorilor capodopere calomioase de un stil inconfinabili • un cititor din localitatea Săvîrșin, jud. Arad, ortografiază perfect complicatul nume National Endowment for Democracy dar opinează că ălderii partidelor tradiționale „se întorc de aiurea cu pantalonii rupti în tur pentru a redeveni ce au fost” • plastică exprimare, tovarășă • în același număr al ziarului Azi o contribuție însemnată la problema culpabilității aduce d-na Ioana Bratu • care opinează că domnul Ion Rațiu „trebuie să fi avut o viață îngrozitoare de stupidă, dacă n-a reușit măcar o dată să-l împingă înspira o vină” • deducem de aici că menționata doamnă s-a distrat mult mai bine decât nevinovatul domn Rațiu • și că nu s-a distrat însă chiar cu d-l Rațiu, autoarea precizează expres: „Destinul domnului Rațiu îmi este străin, cum străin îmi va rămîne ca om întotdeauna” • el, nu se știe niciodată • ziarele guvernamentale conținătoare pe larg „întrelecunea pașilor mici” cu privire la politica vis-à-vis de Basarabia • într-adevăr, nu mai e nevoie să ne grăbim, pasul mare pînă la tratatul cu U.R.S.S. l-am făcut deja. •

ALINA MUNGIU

MEDIUM 2

Ilustram acest număr cu reprodusori ale lucrărilor prezentate în cadrul celei de-a doua Expoziții internaționale de autori contemporani – MEDIUM 2 – organizată la St. Gheorghe, în perioada mai – septembrie 1991.

ÎN ATENȚIA

DIFUZORILOR PARTICULARI

Redacția Revistei „22” face cunoscut
DIFUZORILOR PARTICULARI

că remiza cuvenită lor a crescut doar 20%

25%

Pista se face anticipat la redacție,
acepțindu-se un rîstru de maxim 10%.
Că interesați nu pot contacta în următoare
Calea Victoriei 120, etaj 1 – Serviciul Dialog

OCHIUL DE LEMN

„Personal, mărturisesc că nu m-a interesat niciodată decât că o a treia dimensiune a prezentului, acesa care îl dă profunzime și relief și care îl permite să existe atfel decât ca un tablou treător și repeză demodat. Informația în stare brută nu spune nimic, nu înseamnă nimic, iar acea litanie a telegramelor de presă dăbătute cu cîrdul în limbul meselor de seară nu este decât dezinformare, adică distrugere a creierelor. Cerețul său să vă spună, seara, la încheierea emisiunii de actualitate „20 de ore”, ce a reținut efectiv. Rezultatul vă va da de gîndit, și dumneavoastră, și celu întrebat. De unde necestătea, într-o lume supusă evaluației aleatorii de nouăți și arbitralui simultaneităților, de a structura informația spre a o face inteligibilă. Nudoare singură dețină și înțelegere și mă gîndesc, la capătul unei serii petrecute în fața televizorului, că este perfect inutil să cheltuim atâtia bani pentru formarea unor profesori imbecili, capabili să predească istoria, literatura și științele la treizeci de adolescenți, dacă pe acesti adolescenți, și, odată cu el, trei sferturi din Franța, îl putem expune, fără ca nimenei să se teamă de vreo perdeașă, în fiecare seară, unor cvasianalfabeti ce diapun, în public, grăție televiziunii, de o influență enormă și

de un prestigiu aproape fără egal. Diplomele ce sunt cerute primilor înainte de a le fi încredințată generația tînără contrastează violent cu indiferența totală a responsabilor de programe în privința culturii și instruirii animatorilor acestor programe. Nu s-a văzut niciodată un responsabil de programe dat afară pentru insuficiență intelectuală. Si totuși...

Există cel puțin un lucru pe care îl pot face guvernările să înarmeză publicul împotriva prestigiilor și minciunilor micului ecran. Civilizației scrișului încearcă să respună, în școli, introducerea acelor exerciții numite analiză sintetică și explicări de text. Este indispensabil, este urgent ca în civilizația noastră audiovizuală școala să ofere cetățeanului, prin intermediul gramaticii imaginii și a explicării imaginii mijloacele de a judeca ceea ce e obligat să vadă.”

„Un alt apel se adreseză cititorilor noștri și, prin el, opiniei publice: protestați! Știi prea bine, voi, cel care mă cîtă? În ziua în care vă veți hotărî să terminați cu videoul permanent al audiovizualului, în ziua în care veți decide că nu mai suportați această televiziune „de merde” și de dispreț, ea va înceta să existe. Protestați! Scrieți! Trimități în apăr disprețul vostru și arătați îmormântor bine cuvintele; dacă va trebui să mergem pînă la o grevă momentană a tezelor pentru a salva serviciul public, ei bine, să o facem!” (Jacques Julliard, *Chroniques du septième jour*, Seuil, 1991, pp. 11-12 și 87).

Nu suntem, deci, singuri. Modelul

televiziunii noastre (nu numai al ei) fiind cel francez, o prevenire critică m-am gîndit că nu strică. Editorialul de la „Nouvel Observateur” din care am citat are ce are, îndeosebi, cu publicitatea pe micul ecran. Noi suntem încă în creștere la acest capitol, dar ne arătam mai mult decât hotărî să nu deviem de la drumul ales. Avind în vedere reciclarea și dublarea (măscarea) puterii politice cu o putere a banului – proces atât într-o evoluție plină de svîrșit –, viitorul comercial al televiziunii pare asigurat, pînă în cele mai ambiante ale abuzurilor și exceselor încercate de modelele noastre. Culmea este că televiziunea română devine tot mai comercială răminînd de stat.

Atfel, am auzit că, într-o atmosferă de plăcă bilateral, domnul nostru prim-ministru – păzit de Icoană și de „seria verde” a operei lui Hegel – ar fi spus ceva despre o „reformă exemplară” și despre niște bile-albe, negre, dar mai cu seamă cenușii. Vedeți că se poate? Vedeți că, chiar dacă nu te uită la televizor, tot nu scapi? Vedeți că nu e absolut obligatoriu să ne pierdem – la propriu – viețile (cu lingurîță, pe neșimțite) stînd în fața televizoarelor? Lectura programului pentru săptămîna viitoare și ecourile ce n-au cum să ne ocolească pot fi în loc de vizionare. Suntem speranță că, începînd, ne-am putea elibera. Totul e să avem altceva mult mai bun de facut.

BOGDAN GHIU

IN LOC DE CRONICA PARLAMENTARĂ

Luni după-amiază (24 iunie) a fost convocată ședință extraordinară a Camerelor reunite, avînd în program expunerea ministrului de externe privind Pactul Ribbentrop-Molotov și adoptarea Declarației Parlamentului Român. De mai bine de un an, în presă și în toate adunările publice, această complicitate comunisto-fascistă a fost condamnată îndeajuns pentru că orizontul de așteptare al opiniei publice să fie împlins similitor în zona unui curaj politic mai accentuat. Gestul acesta, atît de tardiv, n-a mai provocat nici o surpriză și nici mari entuziasme. Dar, asemenea nouă, își vor fi spus cu toții că e mai bine mai tîrziu decât niciodată. Luările de cuvînt au fost, pe potrivă așteptărilor, emotionante și emoționante, dar, mărturism că în tonul bombastic (menit să exagereze semnificația politică a momentului) al domnului Gheorghe Dumitrașcu, de exemplu, și discursul calm și echilibrat al domnului I. Diaconescu îl preferă pe acesta din urmă. Cu altă mai mult cu cît deputatul țărănist a adus adunarea cu picioarele pe pămînt, arătînd că ceea ce se întîmplă nu poate fi considerat expresia unui curaj politic deosebit. Pactul încriminat fusese denunțat de Congresul Deputaților Poporului din U.R.S.S. încă din 24 decembrie 1989. Inițiativa a venit, prin urmare, tot de la Răsărit și suntem convins că primul semn al independentei depline va fi acela care va pune diplomația sovietică în defensivă, care o va obliga să răspundă. Într-un fel sau altul, la inițiativă noastră. Deocamdată raportul este înverșat și tratatul sămînat la Moscova are darul să asigure pe marelle vasină și prieten de pasivitatea și lipsa de personalitate a politicii externe românești. În ședința de luncă trecută n-a suflat nimeni nici un cuvînt împreună (doar po călătore în conversații private) și supun-

rea lui spre ratificare rămîne unul dintre marile evenimente ale acestui an parlamentar. Dacă F.S.N. se va pronunța sincer, în direcția tendințelor de a încorpora în politica sa ideea națională, dacă P.U.N.R. va demonstra că nu face demagogie, dacă, în fine, parlamentul va avea tăria să se susțagă sugestiile venite din partea înaltei cercuri filo-sovietice, atunci tratatul nu va fi ratificat. Dar pînă atunci rămîne o așteptare încărcată de speranță și teamă.

Luni, la amiază, înaintea ședinței parlamentului, s-au întrunit comisia de politică externă și cei zece ălderii și grupurilor parlamentare, pentru discutarea declarației ce urma să fie aprobată în plen. Este un caz unic ca dezacordurile manifestate să nu opună grupări politice, ci grupări etnice. Declarația privind pactul Ribbentrop-Molotov conține o largă referire la Dictatul de la Viena și la Ungaria horthy, cauza de înțelegereă dintre Hitler și Mussolini. Maghiarii au fost nemulțumiți și au propus o formulare concisă cu referire strictă la subiectul declarației. Din punct de vedere strict formal, există îndreptățire în această restrîngere a textului, dar nemulțumirea nu se tragea, desigur, din preocuparea pentru puritatea stilistică, ci dintr-o afectivitate rănită de trimiterile repetate la un eveniment cu semnificație convertită. Realitatea în concretul ei imediat oferă mai puține pînjeuri de discordie, decât simbolurile care trag după sine convoiașele sentimentelor collective.

În plan legislativ, războul ideologic în privința minorităților naționale s-a încheiat săptămîna trecută cu victoria altitudinii naționale. După ce ultima ședință a Consiliului a aprobat teza restantă (Teza 6 de la Titul III) privitoare la asigurarea folosirii limbii materne în dezbatere, săptămîna trecută aprobă și

articoul corespunzător din proiectul de Lege pentru organizarea judecătorească. Nu fără discuții și împotrîviri, dar exigentele europene au reușit să se impună.

Este o surpriză placută că de la o vreme conținutul legilor adoptate ne oferă ceva mai puține motive de contestație. Un bun exemplu îl oferă Legea privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice. Înscrise în biroul permanent al Camerei Deputaților într-o formă cu multe prevederi antideocratice, proiectul este adoptat cu amendamente semnificative. Dar nu este, aşa cum s-ar putea crede, meritul Parlamentului. De altfel ori prea obedient față de inițiativelor legislative ale Guvernului, parlamentul (citește majoritatea F.S.N.) ar fi aprobat pînă la urmă o lege de certă inspirație totalitară dacă n-ar fi venit la Cameră ministru de interne însuși. Domnul Viorel Ursu, aflat în zodia inspirației liberale a propus o seamă de modificări importante. În consecință, adunările publice nu vor mai trebui să obțină aprobația poliției, ele putîndu-se desfășura pe baza unei simple declarații făcute nu cu cinci, ci doar cu trei zile înainte. Manifestațiile cu caracter religios sau comemorativ vor fi scutite chiar și de efortul acestor declarații. Dar cum la noi perfecționarea pare să fie un pacat de care ne ferim cu grija, a mai rămas o prevedere care lasă loc liber abuzurilor: autoritățile pot interzice o manifestație (anunțată) dacă au informații certe că se vor produce tulburări. Argumente favorabile sună, dar administrația română încearcă să prea puțin respectă proprietatea legii ca să nu ne temem că însemnările democratice vor putea fi anulate de această ultimă prevedere.

Săptămîna s-a încheiat astăzi cum a început, sub semnul Besarabiei. Joi, la Cameră, au fost invitați reprezentanții Ministerului Învățămîntului din Republica Moldova care și-au exprimat gratitudinea pentru bursile de studii acordate de statul român. Domnul Petru Soltan a impresionat printre-o frumoasă reîncontroare a modernității, cu volute arhaice scoase parcă din povestirile istorice ale lui Sadoveanu.

MORATIU PEPINE

Radu Enescu

PANTA RHEI

La noi sunt foarte la modă tehnocrați. Aicătuiesc un fel de sobor al înțeleptilor, iar noi celălăi suntem tacit sociști cetăteni de categoria a doua. Dacă nu suntem cumva „destabilizatori”, adică avem și noi obiectiv de formulat la „superba” realizare a Puterii care ne a împins la cota mai joasă decât abominabila mizerie ceaușistă. Filosoful itinerant contele Keyserling credea că tipul uman reprezentativ al acestui veac ar fi soferul de camion. Cred însă că mai degrabă e inginerul. Dar una însemnă tip reprezentativ și cu totul altceva conducător de stat sau prim-ministrul. Înăndă statul nu e nicăi camion să fie catapultat de sofer direct într-o mortală ripă, nici întreprindere care, prost condusă, se prăbușește sub inevitabilul ei faliment. La noi domnește prejudecata că premierul trebuie să fie un inginer, sau mai sonor exprimat, un tehnocrat. Dar de unde și pînă unde această idee preconcepță?

Majoritatea premierilor români (cu excepția lui Ionel Brătianu care a făcut România Mare și a lui Gîrgurău care în 1940 a făcut-o iar mică) nu au fost ingineri. Un prim-ministru trebuie să fie un bun specialist într-un domeniu destul de limitat. Că, un Realpolitiker cu o vizionare de ansamblu coerentă și benefică, dotat și cu fierul de a-si alege o echipă omogenă de consilieri de primă mină (cazul

Iulie Reagan, fost actor, este edificator) și insuflat de principii etice, adică reducind politicul la justa lui dimensiune în favoarea exaltării libertății și respectării omului, în sens kantian. Ca scop în sine, nu ca mijloc manipulat fără și deosebit pe tăcute. D-i P. Roman nu e un Realpolitiker autentic, fiindcă duce o politică... suprarealistă, care a ruinat total țara, iar clinica sa voință de putere, oricăt ar fi camuflată de surisuri cosmetice, se alfă în răspăr cu imperativile etice. Consilierii capabili din guvern au fost marginalizați (Stolojan, Vătășescu etc.), iar omul de cultură Pleșu este lăsat, fără nici un abla schiță protest, victimă a celor mai abjecte injurii. Nu stiu care premier civilizat ar rămâne impasibil, pardon, neclintit, cînd unul dintre ministrii săi e calificat într-un imund serial al unei fîjiu național-comunismu-fasciste. În mod consecvent drept „bandit”?

Bine, bine, se va zice, dar d-i Roman e tehnocrat. El și? Ortega y Gasset remarcă, odinioară, în *Rebelliunea maselor*, că specialistul e mindru de contribuția sa și se crede învățat. De fapt, tehnocratul e la el acasă, în colțul său, strîmt, în banca lui cum se zice. Dar de restul lumii, al universului social, politic, uman e cam foarte strîn. Odinioară existau oameni care știau ceea, oameni care știau mai puțin și oameni care știau foarte puțin sau deloc. Tehnocratul nu

intră în aceste categorii. El nu e cultivat fiindcă nu-l interesează decît domeniul său, dar nu e nici necultivat pentru că e om de știință aplicată și își cunoaște felia de realitate în care s-a specializat. El este un „ignorant savant” (Ortega) și se amestecă în toate domeniile care-i sunt străine, cu aroganță agresivă pe care î-o conferă presupusa sa autoritate în sfera sa de activitate. Sau, cînd e privat de autoritate, îl găsește un succedaneu într-o senină mitomanie. Dar în alte domenii, politică, viață socială, cultură, artă, tehnocratul are opinile „unul săbătesc, pe care î-le apără cu vehemență și încredere în sine” (Ortega). Suficiență pe care î-o oferă calificarea în domeniul propriu îl împinge să se amestece în treburi la care nu se prîncepe. Tehnocratul este exponentul massificat, simbolul populismului demagogic și gregar, și cauză nemijlocită a demoralizării și dezastrelui unei țări întregi. Tehnocracia constituie o elefantăză a tehnicii care nu este altceva decît o sumă de mijloace în vederea realizării unui scop (Jacques Ellul). Tehnica o atlă în acțiunea managerială pînă la exercițiile mistice, de la fabricarea unei ustensile pînă la partea de meșteșug din majora creație artistică.

În ce tratat de politologie scrie că un șef de stat sau un prim-ministru trebuie să aibă obligatoriu castele tehnocratice? După cite săm., Havel e coleg de breasă cu Blandiana și Dinescu, Göncz cu Al. Zub, Jelev cu Lîceanu, Mazowiecki cu P.M. Băcanu, iar Walesa este, în primul rînd, un lider charismatic și doar pe urmă electrician. Iar țările lor nu au avansat care mult decît noi pe drumul spinos al redemocratizării? De ce

nîște intelectuali de clasă europeană, cu o viziune largă, cu fier psihologic, lucizi și deschiși la orice nouătate, cu o gîndire corespondă și împede, ca Nicolae Manolescu, Alexandru Paleologu, Petru Creția etc. n-ar putea gospodări mai fericit treburile sfîsiatele noastre naționale atâtă într-o gaipantă degradată? Spun unii, de pildă, că Nicolae Manolescu n-ar fi cunoscut. Pentru asta trebuie să le fie însă rușine profesorilor de română, care pe fură, tot din mirabilele cărți își sugă știință ca să-l învețe pe elevi, deși în public își satisfac gustul pentru vulgar ciind ostentativ „România Mare”.

Noi însă suntem eleajii: nu vrem în fruntea țării, imuabili și eterni ca ideile platonice, decît tehnocrați. Pe Ion Iliescu și Petre Roman, care or fi cunoscînd mecanica fluidelor, dar nu văd că apa e și vie, ea poate deveni împede sau e plină de mitul excrescențelor muribile. Amindoi sunt specialiști în fluide, după cum fluidă e consecvența lor politică. Românul are o vorbă: apa trece, pietrele rămîn! Nu stiu cine-l apa trece, dar stiu că pietrele sunt acest popor batjocorit, mirit și informa-

tor, iar cînd stîncile alpăstre se vor prăbuși disperat în nămolcasele riuri, le vor achimba cursul. Sîi atunci nu doar fosta Românie polimeră, ci și cea neo-fluidă vor figura doar ca un sumbru și consumat capitol în manuale de istorie. Prin una altă, unicul merit al tandemului conducător e că lumea a început să nutrească antipatie față de ingineri. Păcat, pentru că inginerii sunt oameni competenți, muncitori și de treabă. Domnilor monarhi „secularizați”, vă rog nu mai compromiteți onorabilă profesiune de inginer!

Henri Wald

Gîndirea totalitară

Puterii totalitare îi încărcă de orice scăpare de sub controlul ei. Individualitatea capabilă de idei originale și înțiplarea, ca manifestare a „libertății” evenimentelor, o însărcină să mai presus de toate.

Teama de orice diferențiere, căreia îi corespunde strădania de a uniformiza, a genera un anumit mod de a gîndi în regimurile totalitare hipertrofarea genurilor în dauna speciilor și a categoriilor în pagubă individualităților. Împrevizibilul individual tulbură prevederile planului. Nichie în lumea liberă nu pot fi întrebări vinzătorii din magazinele de specialitate dacă au „carne” sau „pește” sau „brînză”. Numai pe piață organizată de regimurile totalitare speciile sunt reduse la gen. Un prieten îmi povestea că, intrînd într-o macelărie din Viena și întrebînd dacă au mușchi de vacă, vinzătorul îi-a întrebat dacă e din România. „M-am recunoscut după accent”, s-a mirat prietenul meu care vorbeste o nemjescă ireproșabilă. „Nu, a răspuns vinzătorul; după întrebare. Dacă n-aș avea, aş închide prăvălia...”

Și mai gravă este situația cînd e vorba de oameni. Sărâcla materială menține și gîndirea în sărâcie. Gîndirea totalitară se preocupă de categorii, nu de individualități. Pe ea o interesă să dacă un om este boier, burghez sau proletar, dacă e român, ungur sau evreu, iar de la o vreme, dacă a fost nomenclaturist, comunist sau securist. Este, evident, o recrudescere a mentalității tribale, care nu facea încă nici o distincție între obștesc și individual.

„Noi suntem papagali roșii” spun despre ei membrii tribului Bororo. „Bororo este un papagal roșu, adică, orice individ care aparține unui grup totemic se identifică cu totul său, deoarece Bororo și papagal, individ și totem participă la aceeași putere, la aceeași esență mistică și, de fapt, în cluda tuturor diferențelor obiective, sănătatea este identică.” Numai că, spre deosebire de evoluția necuvîntătoarelor, istoria oamenilor este procesul prin care se formează individualitatea umană, produsul suprem al dezvoltării sociale. În vreme ce animalele se împart în specii, în care indivizii sunt subordonati și, la nevoie, sacrificăți pentru ca specia să fie salvată, oamenii se împart în comunități lingvistice, aicătuire la început din indivizi asemănători, iar apoi din individualități din ce în ce mai distinse și mai originale. Gîndirea totalitară vrea să anuleze îndelungat și dificilul proces de individualizare a omului, de la polisul grecesc și pînă la metropolele contemporane. Gîndirea totalitară preferă judecățile totale de tipul „toți S sună P”, adică „toți proletari sunt buni”. Însă, în ceea ce li privește pe oameni, numai judecățile particolare sunt valabile: „unii S sună P” și „unii S nu sună P”. Niciodată falmoasa judecăță „toți oamenii sunt morțori” nu este universal valabilă, deoarece vîitorul este cel mult probabil. Nu este certă decît judecata „toți oamenii de pînă acum au fost morțori”. Concluzia unei inducții este mai mult sau mai puțin probabilită, pînă la proba contrarie.

Intr-o democrație, majoritatea trebuie să asculte minoritatea, iar minoritatea trebuie să asculte de majoritate. Un „stat de drept” nu poate exista fără „audiatum et altera pars”. Minoritatea trebuie să aibă dreptul de a-si exprima părerile, dar nu are dreptul să impună majorității părerile ei.

În opozitie cu gîndirea totalitară, în care generalul tîranizează individualul, gîndirea democratică se dezvoltă prin controverse, discuții, dezbatere. Democrație însemnă respectul – nu doar tolerarea – celuilalt.

Repetat la nesfîrșit, un adevară nu devine eroare, dar înceleză să mai fie o informație și amenință societatea cu moartea culturală. Nu există un adevară absolut, unic și definitiv, de înțîlnit de un singur îns sau de un singur partid, iar de adevarările relative, singurele accesibile omului, nu ne putem apropia decât prin confrontarea opinilor. Recrudescența diverselor bigotisme și șovinisme nu însemnă „renașterea” ci „agonia” unor idei perimate, lupta de ariergardă a unei mentalități pe care iștoria a și început să o lasă în urma ei. André Malraux nu a spus că „veacul XXI va fi religios sau nu va fi”, ci, dimpotrivă, că speră o refacere spirituală, care „ar putea să fie făcută de diversele religii, ceea ce au fost religiile față de ceea ce le-a precedat” (Claude Tannery – Malraux, *L'agnosticisme absolu*..., Paris, Gallimard, 1985, p.326).

* Ch. Blondel – *La mentalité primitive*, Paris, 1926, p.55.

MERIDIAN
VOCATĂ LA VERITATE
REVISTĂ DE INFORMAȚII, OPINIE și COMENTARII

EDIȚIA IANUARIE 1990

ÎNTEZĂRĂ – Revoluția nu s-a terminat!

PLICHETELOR – Gorbaciov și „clita” săi, prea slabii pentru a guverna, prea puternici spre a renunța

ROMÂNIA – Regele și problema legitimității

REPUBLICA FRICII, tortură și formarea „omului nou”

FICTIUNEA DEMOCRATICĂ PIUS

De ce nu există a treia cale...

Greve vor fi oricărui...

Din nou în forma fară fond...

Necunoscătorii să credă că nu

Din Statele Unite ale Americii ne-a sosit cu cîteva zile în urmă MERIDIAN, revistă de informație, opinie și comentarii*. Este vorba de volumul I, numărul 1 al primei reviste în limba română cu aspect grafic de nivel internațional, avînd ca director pe Dorin Tudoran, ca director artistic pe Ion Dogar-Marinescu și ca redactor asociat pe Vladimîr Tîrnăneanu. Nu stiu deocamdată dacă noua creație a lui Dorin Tudoran va lucea locu în cadrul AGORA, revistă a intîlințelor celor ce își propună, cît de cit, să reziste presiunilor „modelului unic” impus de Ceaușescu. Dupa cum arată primul său număr, MERIDIAN pare hotărît să se adapteze nevoilor noilor perioade, post-decembriste, cînd urgența maximă este aceea a formării unei culturi politice a cetățenilor României. Aspectul este deocamdată acela de magazin de cultură politică, propunând analogii, comparații și confrontări între situațile noilor democrații din Estul Europei și situațile din alte zone ale planetei. Editorialul lui Dorin Tudoran (Orimă falsă: Yalta/Malta) pună accentul pe luciditatea geopolitică. Luind, cuminte, pagină cu pagină, am ajuns cu lectura abia la pagina 34 și pot spune cu mină pe înțîl că parcursul este pasionant. Cînd voi termina, cu siguranță voi reveni asupra conținutului mai mult decît incitant. Nu în-am putut, totuși, abîine și, răsfoind, am sărit la pagina 64 unde, sub titlu (premonitoriu?) *Ku Klux Klan ortodox*, cel care a fost, dar mai ales va rămâne Ioan Petru Culianu scrie: „Pericolul fundamentalismului în sănătatea ortodoxiei nu s-a stîns. Dimpotrivă, azi pare mai puternic ca niciodată”.

De săseori oripean, deci, prea rar pentru setea noastră de a să exact pe ce lume ne afișăm, MERIDIAN ne va veni în întîmpinare dintr-o România, parțial, de pretul indien și de niciunăieri.

Bogdan Ghîu

ACCENTE

Ileana Mălăncioiu

A rezistă și a nu mai rezista

La cea de-a 80-a aniversare a sa, Șerban Cioculescu – cu umorul său demn de un om care s-a ocupat totală viață de Caragiale – spunea: am mai fost sărbătorit o dată pentru vîrstă asta, aşa încât mă simt de parcă aş avea 160 de ani. Apoi, pe același ton, înimitabil, adăuga: cred că am ajuns să fiu atât de prejful flindcă am rezistat mai mult decât ceilalți (Toți cei care au început să scrie critică odată cu mine au murit.)

Într-adevăr, Șerban Cioculescu înțelegea să fie tratat ca un maestru atunci cînd dispăruseră și Pompiliu Constantinescu și George Călinescu și Vladimir Streinu și el continua să reziste; cu toate că, prin carteasă de referință despre Caragiale era, cu adevărat, cineva. Ca urmare, atât cei care îl lăbeau că și cei care se aflau la sărbătoarea lui de la Casa Scriitorilor mai mult sau mai puțin din întâmplare, la această replică, l-au aplaudat din totă înțima. Poate flindcă – În jara astă plină de humor – puțini ar fi avut puterea să spună despre ei însăși așa ceva.

Mai nou, oamenii au început să vorbească despre rezistență lor pe un ton deosebit de grav, căpătând adeseori un fel de umor fără voie,

De la intervențiile din Parlament ale celebrului Dumitrescu pînă la cel care se amuză copios pe seama acestuia, dar își pierd uzuția înțelegerii atunci cînd începe să ne spună cum ei... Încă de la '48, dă și luptă, nelucrurile... toată lumea pare să descindă direct din Caragiale. (Inclusiv simpaticul lider al liber-schimbășilor care nutrește convingerea – Înțeptență în același umor dezarmant – că dumnealui să aridică pînă la Nenea Iancu și ne-ar păcăli astfel și pe noi și pe feseniști.) Din păcate, pînă la Nenea Iancu nu se mai ridică nimeni; toată lumea coboară. Și, de aceea, ar fi foarte bine să mai lăsăm o dată comedie astă care începe să devină un pericol public și să ne-întoarcem la ce ne spunea exegetul lui Caragiale care – sărbătorii flind – nu și revendica alt merit decât că a rezistat (fizic) pînă la acea dată. Rezistență nu atât de lipsită de importanță pe căi ar putea să ni se pară. Nu numai în cazul decanului de vîrstă al criticii noastre care în tinerețe fusese mal slab și mal bolnavios decât toți confrății săi dispăruiți înainte – ci pentru noi toți.

Rezistență fizică înseamnă, în mod nefindoaică, ceva și nu trebuie să fie nescotită. Nenorocirea începe însă din clipa în care ea este lăsată drept rezistență morală. De cînd începem să uităm că verbul „rezista” nu are numai forma astă pozitivă, pe seama căreia se poate revendica orice (inclusiv talent literar). De cînd uităm că acest verb se poate conjuga, ca toate celelalte, și la negativ.

În jara astă plină de humor – cum ne-o înfățișează Caragiale zîmbind și cum o definește Bacovia exasperat că prin asta este ea celebră în Orient – pe lîngă cel care

rezistă (într-un fel sau altul) să există totușu și oameni care nu au mai putut rezista și de care, în mod paradoxal, nu și mai aduce nimănii aminte, acum, cînd se vorbește atât de mult despre suferințele îndurate în vremea comunismului.

Cînd spun asta mă gîndesc, între alii, la Dinu Pillat pe care l-am cunoscut înainte de a mori.

Eram în vacanță la Valea Vinului (ultima vară a lui Dinu Pillat) și era lume puțină acolo și era liniste și am vorbit cu el ore în sir despre Dostoevski (despre care știa tot ce se poate spune), despre Kafka (pe care, spre deosebire de oamenii de vîrstă și formația sa, îl înțelegea și îl lăbea ca și noi, căi veniți mai tîrziu) și despre Faulkner (al căruia fior tragic îl descoperise cu bucurie după ce crezuse că, în acest registru, totul fusese deja spus). Am vorbit, în sfîrșit, despre Emil Botta despre care scrisese nu de mult un eseu deosebit de frumos în Secolul 20. Am vorbit – așa cum aș vorbi cu mine însăși – despre tot ce-mi trecea prin gînd, flindcă avea o vedere asupra lucrurilor și o bunătate care facea posibilă comunicarea dincolo de generații și chiar dincolo de cuvinte (care și ele ne pot limita).

Nu mult după aceea am auzit că Dinu Pillat ar fi fost scos de la Institut pe motiv că era credincios și am sperat, în zadar, să nu fie adevărat. Măcar flindcă directoarea Institutului era (și este) o credincioasă. După aceea am aflat că Dinu Pillat nu a fost dat afară; că a fost „versat” (împreună cu alii colegi în înălțări din cercetare) la Muzeul de Istorie a Literaturii, unde Al. Oprea a refuzat să-l primească. În fine, în toamna acelui an am aflat că a facut o tumultoare pe creier și a murit fulgerător. Așa stînd lucrurilor, se înțelege că numele lui Dinu Pillat nu poate fi șezuat alături de al lui Octavian Paler și al Anel Blandiana și al lui Mircea Dinescu în rîndul celor care au făcut parte din rezistență noastră. Dar el trebuie să fie consemnat, în mod obligatoriu, printre cei care nu au mai putut rezista: cel dispărut, ca și el, înainte de vreme, sub apăsarea nedreptăților pe care le-au suferit.

Flindcă eu cred că dacă vorbim, bunăoară, despre președintele nostru de onoare Ștefan Aug. Doinaș și despre rezistență manifestată de domnia sa și nu vorbim și despre Ovidiu Cotruș, care î-a fost prieten și a căruia onoare este și ea în afara oricăriei îndoilei, participăm și noi la mistificarea de care ne plingem și care lînde să se generalizeze. Și cine ar putea vorbi totușu despre Ovidiu Cotruș, dacă nu vorbește Ștefan Aug. Doinaș care î-a cunoscut mai bine decât noi toți și dacă nu vorbesc eu, care, ca și domnia-să, l-am văzut în Clinica de la Cluj în ultima lui zi de viață, cînd era să nu-l mai recunosc, flindcă începuse să semene cu omul călărit de moarte din alegorile medievale.

Vezi spune că amestec lucrurile: că Ovidiu Cotruș n-ar fi murit ca alii din cauza Securității și să voi răspunde că n-aveți dreptate. Dacă maladia de care a suferit el este ceea ce a tristează – așa cum se spune – atunci faptul că nu a mai rezistat după tot ce îs-a întîmplat nu trebuie să fie nici ultat, nici minimalizat. Nu spun astă gîndindu-mă doar la tinerețea distrusă a lui Ovidiu Cotruș (de care Securitatea nu e deloc străină). Mă gîndesc și la faptul că, nu cu mult înainte de a mori, acest intelectual de talie europeană (pe care Malraux îl-a primit cordial și a stat de vorbă cu el aproape ca de la egal la egal, după cum se vede din Convorbirea publicată în revista Familia la vremea respectivă) a solicitat un bilet post de redactor la o revistă din Timișoara și cererea lui a fost respinsă. Îl-a fost preferat un concurent cu desăvârsire inapt pentru cultură.

Acum, o mulțime de astfel de necheroajă dau iarăși din coate și își fac loc pe la toate partidele și pe la toate revistele și nouă începe să ni se pară firesc. Acum Al. Oprea – care și-a îngăduină să nu-l accepte în schema sa pe Dinu Pillat – nu mai există și peste tot ce a fost atunci se ăsterne lăcarea. Despre morți numai bine, spune o veche zicală, dar eu, urmîndu-l pe Tolstoi – care în jurnalul său se pronunță categoric împotriva acestui îndemn – vin și mă-intreb: de ce despre morți numai bine? Știm doar că, unora dintre ei, atât vreme cât au trăit, n-ar fi putut nimeni să le spună nimic. Dacă nici acum, după ce nu mai există, nu se poate

spune ce au făcut, înseamnă că nu vom mai afla niciodată adevărul. Pentru că, în cel mult 50 de ani, toți care l-au cunoscut și ar fi putut depune mărturie nu vor mai fi nici ei printre cei vii.

Să nu punem deci semn de egalitate între cei care au suferit și cei care i-au făcut să suferă. Să ne gîndim că Dinu Pillat nu a pierit nici într-un accident oarecare, nici de moarte bună. Că el a fost împins, din ambele părți, în golul dintre Institut și Muzeu și că nu a mai putut rezista decât din vară pînă în toamnă. Măcar atît este obligatoriu să facem. Pentru el și pentru toți cei asemenea lui.

După aceea putem să vorbim liniștiți mai departe despre Dumnezeu și despre sentimentul de vinovăție, care, așa cum spunea nu de mult Andrei Pleșu, este o virtute (deși Emanuel Valeriu nu știa astă și se lepăda de el ca de foc). Iar dacă tot sănrem dispus să facem filosofie putem să ne oprim măcar așa, în treacăt, și asupra evoluției gîndirii domnului profesor Silviu Brucan, ca apoi să ne-întoarcem, edificaj, la liderul nostru național Petre Roman (care ne-a liberalizat și acum ne privatizează, numai el știe cum, săracul) și la președintele Iliescu (care ride, ride, ride..., nu cedează în ruptul capului).

Deși, vorba prietenului meu Paul Goma, (scrisă cu majuscule în această revistă): nu numai el au furat Revoluția...

Dar, slavă Domnului, că în toată nenorocirea astă s-a întîmpliat așa, îl răspund. Că doar nu era să fie lăsată în întregime pe umerii maestrului Alexandru Bârlădeanu. Flindcă, deși fost coleg de Academie cu Șerban Cioculescu, în cel 80 de ani împlinit, dumnealui nu are încă umorul acestuia ca să le poată spune urmașilor săi parlamentari: nu mă mai lingușit atât, mă frajilor, că am mai fost lingușit odată și mă simt de parcă aș avea 160 de ani... Și, în treacăt fie zis, eu cred că nu am alt merit decât acela că sunt singurul care am rezistat (încă de pe vremea lui Iosif Vissarionivici) și care, în ciuda Constituției mele fragile – după cum vedeu foarte bine și Dumneavastră – rezist încă.

enunțate ca prejel cocoțării în foloșul puterii era chiar respectarea libertății de expresie. În mod diabolic, puterile occidentale au condiționat mereu sprijinul lor de respectarea libertății cu pricina. Prin urmare, ea nu putea fi suprmată pe față. S-a trecut atunci la o formă de cenzură ceva mai subtilă, născută din tactica adevarării, la haosul economic dirijat, un fel de piată liberă controlată mai mult sau mai puțin abil.

Parcă-l aud pe unii chităbușari: cum adică? Păi, ute cum: în imposibilitatea de a mai folosi serviciile specializate de cenzură, autoritățile au convertit funcționalitatea pirghilor și trinelor economice într-o ideologică. S-au mărit în mod artificial și aberant – nu ca urmare a jocului liber al cererii și ofertei – prețurile la hîrtie, la lucrările tipografice, la serviciile de difuzare a preselor. Măsura nu a afectat ziarele afiliate puterii și subvenționate dintr-un buget la care contribuiau cu toții. Pînă ca ziariștii să reacționeze în mod eficient, unele publicații au și ajuns la sapă de lemn. Publicații care nu au dispărut au fost elite să facă reduceri de personal, să reducă o parte din cheltuielile firești. De la o vreme, însă, s-a ajuns iar la o oarecare stabilitate. Suspectă. S-ar spune că protestele (interne și internaționale) și ar fi atins scopul. Este numai partea adevărată, pentru că se întîmplă ceva cumpălit. Apărant inexplicabil, reprezentanții puterii s-au relaxat din nou. În timp ce somajul crește, iar corpul medical face grevă, zimbitorul președinte Iliescu se întîlnește la nivel înalt cu Gianni Morandi, guvernul își continuă nestingerile opera lui obscură de ruinare a țării. Securitatea își vede în tînhă de luptă pentru rezolvarea conturilor între diferite facțiuni, iar informatorii revin împrosperăți la viață, de parcă niciodată nimeni nu le-ar fi amenințat conștiința. Bătrînii nomenclaturi își trăiesc senectatea fără ca privilegiile pentru care au luptat încă din ilegalitate să le fie amenințate, în timp ce tinerii nomenclaturi prosperă în afacerile lor de întreprinzători. Reprezentanții locali ai administrației își comit actele lor de corupție și fraudă aproape pe față. Stai și te întreb: care ce se întîmplă? S-a întors definitiv lumea cu fundul în sus, neregula a devenit regulă, iar răul a căpătat legitimitate?

Înainte de a continua, o mică paranteză: se spune că tot ce s-a întîmplat de la revoluție încocace a fost premeditat. Nu suntem de acord decât parțial. Iar rezultatele premeditatii arată clar că ea acționează la nivelul tactic, nu la cel al strategiei. Căci premeditatea tactică a fost chemarea minorilor, nu strategic, din moment ce consecințele au fost dezastruoase. Încheind paranteza, putem deduce următoarele: chiar dacă sunt lipsiți de înțelepciune politică, actualilor definitori ai puterii nu le lipsește abilitatea, întrucât abilitate este, iară nu înțelepciune, să gîvernezi în continuare cu ajutorul forței poliției secrete. Chiar dacă adaptezi vechile metode ale acesteia la noua situație. Care erau metodele forței securității, credem că știm cu toții, mai ales după ce s-a scris atât, în general prin alte părți: supravegherea permanentă, represiunea și dezinformarea. În condițiile lipselui de control asupra călătorilor în străinătate și asupra celor care ne viziteză, ale exploziei de inițiativă particulară și ale crizei întreprinderilor de stat, ale depășirii celor infiltrati în partide, ale moțiunii Claudiu Iordache și a.m.d., supravegherea nu mai poate fi decât parțială și superficială. Represiunea nu mai poate fi practicată decât în cazul de forță majoră (teroriza, minădă), însă cu efecte atât de dăunătoare, incit este total contraproductivă pe termen lung. Mai rămîne dezinformarea. Să recunoaștem că, dacă nu funcționează perfect, măcar funcționează ingenios, chiar imprevizibil. În condițiile analfabetismului și inculturii politice, oricare opinii politice sau sociale i se poate invinge o contrapondere sau o negație, un revers sau un contrasens. Exemplu? O mulțime. Dacă apare o revistă ca „22”, nu le rămîne decât să creeze un revers de tipul „România Mare”; dacă s-a constituit un cotidian onest, precum „România Liberă”, nu le rămîne decât să inventeze două cotidene necinste, cum ar fi „Azi” și „Dimineață”. La fel și în politică: unul partid ecologist î se contrapune o mișcare ecologistă și nimeni nu mai înțelege nimic. Dacă președintele Iliescu și televiziunea română să contestă, atunci dai la televiziune o manifestare din Praga în care sunt contestați președintele Havel și televiziunea centrală ceho-slovacă (care se autoconsideră mai nobilă). Aceasta ar fi nivelul relativizării limbajelor.

Puterea a mai descoperit și un alt mijloc de cenzură: indiferența. Orice s-ar scrie în presă, puterea rămîne neeficacă. Pînă și un scandal de tipul Berevoilești nu a reușit să

ACCENTE

Dan Pavel

Cui îi pasă de cea de-a patra putere?

Libertatea presei este una dintre realitățile palpabile de după începutul rebeliunii anti-comuniste decembriște. Mărturie stau nenumăratele publicații apărute și diversitatea punctelor de vedere exprimate. O libertate atât de mare încît celor instaurați la putere pe 22 decembrie 1989 nu le-venit prea la înțeles să suporte critica și contestația exprimată în ziare și reviste. Pe de altă parte, însă, unul dintre principiile

Le Stela România

clintescă autoritatea faraonică dobândită prin mijloace populiste. Securității sănt demascați, corupția este înflorâtă, ziaristi descoaceră nereguli minore sau majore, și totuști singurul ecou al unor publicații precum „Cuvîntul”, „Expres”, „Opinia Studențescă” sau „Tineretul” se aude doar în rubricile de „revista presel” sau în comentariile de la coadă ale cititorilor. Nepăsarea puterii este deplină, din moment ce ziarele și revistele dezinformării, împreună cu televiziunea, au grija să prezinte realitatea într-un mod deformat. Se vede treaba că postcomunismul a făcut o invenție epocală: anihilarea puterii presel prin ignorarea ei. Este drept că performanța aceasta n-ar fi posibilă dacă celelalte puteri în stat ar funcționa în conformitate cu menirea lor firească. Presa nu poate deveni cea de-a patra putere în stat în condițiile în care celelalte trei puteri alcătuiesc un amalgam deform, o unitate teratologică, un Leviathan cu funcții organice ambigue.

În concluzie, de poate fi numita astă o concluzie, dacă libertatea presel constă în a informa, a critica, a analiza și a dezvăluia adevărul, puterea presel constă în a provoca schimbările impuse de opinia publică, de valorile morale și normele juridice. Sensul existenței presei ca o patra putere în stat acesta este să asigure supravegherea, controlul și echilibrul față de cele trei puteri formale ale statului. Este vorba de o putere informală care, dacă nu se exercită, nu mai este nici putere, dar nici libertate. Să pentru că relatarea și analiza conduc către pessimism, să schimbăm puțin regisul, ca să introducem optimismul. Vom face o profeție: deși nu-i mai pasă de presă, actualei puteri i se trage căderea tot de la presă. Cu toate că nu sună a cartezișan, să recunoaștem că profetiile se împlinesc și datorită credinței nelimitate în ele.

ACCENTE

Andrei Cornea

Două feluri de legitimitate

Un articol al profesorului Matei Călinescu, intitulat „Regele și problema legitimății” și apărut în revista „Meridian” nr. 1, mă determină să încerc, în chip sumar și provizoriu, să fac și eu cîteva precizări relative la această chestiune. Aș dori însă ca înainte de toate să-mi iau două precauții: mai întîi, deși sună în dezacord cu ce scrie profesorul Matei Călinescu în articolul amintit, acest lucru nu are nici o legătură cu mareea admirare pe care o am față de domnia sa și nu doar de acum, ci încă din adolescență, cînd citeam pe „Zacharias Lichten”. Poate că aturea o asemenea precauție n-ar mai trebui lăsată, dar la noi, unde „totul” se interprează și, desigur, spre rău, ea nu este, cred, inutilă. În al doilea rînd, considerațiile ce vor urma nu trebuie să lase să se creată că esă disculpă în vreun fel, și indirect, felul împărdorabil în care autoritățile române s-au purtat cu regele Mihai iarna aceasta. Nu mi se pare însă că aceea urîta afacere trebule să ne facă să fim neapărat monarhiști sau să ne determine să judecăm mai puțin bine o chestiune politică, așa după cum adversitatea față de FSN nu trebule să se transforme și în

adversitate față de instituții democratice, create formal de FSN și care, de bine sau de rău, încep totuși să funcționeze.

Ideea articolului amintit este simplă: regele Mihai a fost obligat să abdice în 1947; fiind obținut cu forță, acest act de abdicare este ilegal. Ca atare, illegale (sau „alegale” cum spune autorul) rămîn „republica populară”, „republica socialistă” și chiar republika actuală care au urmat. Ergo, regele rămîne capul legal al statului și el ar trebui să revină în țară în chip de suveran legitim, cu sau fără referendum prealabil. Într-un fel, ceea ce propune profesorul Călinescu este o „restitutio ad integrum”, o revenire la situația constituțională de dinaintea abdicării, spre a se anihila în acest fel consecințele de drept ale unor decenii de guvernare în ilegalitate. Ceea ce frappează în articol este însă faptul că guvernarea în ilegalitate se extinde și asupra perioadei de după Decembrie 1989. Spune, astfel, profesorul Călinescu: „Ce este România ca formă de stat? O republică? Dar ce fel de republică? Întemeiată cum, cînd, de către cine, cu ce drept, pe baza cărei legitimății?”. Întrebările sunt, desigur, retorice: după părerea profesorului M. Călinescu, statul în care trăim, cît și legile acestuia, inclusiv legea electorală în baza căreia au avut loc alegerile de anul trecut – sunt ilegitime.

Părerea mea este că trebuie distins cu grijă – ceea ce autorul nu face – între două feluri de legitimății: legitimitatea juridică și legitimitatea politică.

Legitimitatea juridică presupune existența unor legi care să sanctioneze, să acorde temei actelor și relațiilor dintre oameni. Felul în care aceste legi funcționează și se aplică trebuie să corespundă și el unor principii de drept și, de aceea, un act împus cu forță nu are valoare de drept. Se pune însă întrebarea care este instanța pe care se bazează legile însele, ce anume le acorda lor temei și validitate, de vreme ce nici o lege nu și poate fi șiși propriul temei? Legitimitatea legilor însele nu poate avea decât două surse: o revelație divină – așa cum vedem în Decalog – și voîntă populară, liber exprimată – falmoasa „la volonté publique” despre care vorbea Rousseau. În general, cele două surse trebuie să colaboreze: democrația presupune că poporul își exprimă voîntă, dar, în același timp, exercițiul acestor voînțe este limitat de existența unor drepturi umane fundamentale și imprescriptibile – acele „adevăruri evidente prin sine” ale „părinților fondatori” ai Constituției americane, pe care nici chiar un vot popular nu are dreptul să le îlirbească sau să le restrîngă.

Acum, lăsînd deoparte sursa divină sau, dacă vreți, transcendentală a dreptului, rămîne sursa cealaltă, care se exprimă pozitiv prin voîntă publică. Toamna aceasta este sursa de legitimitate principală (chiar dacă, după cum am arătat, nu unică) a legilor unei țări. Dacă o numim legitimitate politică, putem spune că legitimitatea juridică depinde și se bazează, în mare măsură, pe legitimitatea politică și nu invers.

Este clar, desigur, că din 1947 și pînă în 1989 nu a existat în România legitimitate politică – căci voîntă publică nu a fost consultată – și, deci, nici legitimitate juridică autentică. Profesorul Matei Călinescu are, de aceea, dreptate, să caracterizeze această perioadă ca „ilegală”. Lucrurile se schimbă însă, după opiniile mele, începînd cu 22 Decembrie 1989. Trebuie spus lucrările pe nume: în acele zile, poporul român s-a exprimat public; mai întîi luptînd pe stradă, la Timișoara, la București și în alte locuri; împotriva Securității și armatei regimului comunist, și, în al doilea rînd, împunînd, în după-amiază și seara lui 22 Decembrie, o transformare radicală a sistemului politic și instituțional. Aceste fapte s-au concretizat formal în falmoasa declarație a Frontului Salvării Naționale din 22 Decembrie pe care opozitia greșește că n-o invocă mai des. Acel act, acceptat cu autentic entuziasm de mai toată lumea în zilele următoare, rămîne pînă astăzi documentul nostru public fundamental, pe care o vîtoare Constituție trebuie să-lă în seamă și să-l dezvolte, fiindcă doar el, ca expresie inițială a suveranității populare, oferă legitimitate tuturor actelor politice esențiale ce au urmat, inclusiv alegerilor. Firește, putem depinde că Frontul n-a fost la înălțimea angajamentelor asumate, că a înșelat multe așteptări, că a încercat chiar, uneori, să ocolească aruncite prevederile Declaratiei,

Nu-i mai puțin adevărat că, dacă persoanele s-au dovedit adesea slabe și mult sub așteptări, existența unor instituții și a funcțiilor presupuse de ele rămîne un fapt cîștigă și valabil de drept. Poți, prin urmare, să contesti persoana lui Ion Iliescu și să-l reproșezi numeroase greșeli, dar nu poți contesta legitimitatea din acest moment a instituției prezidențiale. Ion Iliescu poate fi orică de rău, dar președintele României de azi este altceva decât președintele Republicii Socialiste România de ieri. Primul are legitimitate politică, al doilea nu avea așa ceva.

Iată de ce mi se pare cu neputință să afirmă, cum spune Matei Călinescu, că „guvernul actual din România se bazează pe un sofism legal”. Fiindcă dacă nu acceptă faptul că o revoluție creează și ea o legitimitate politică, s-ar putea spune că nici guvernul francez, și nici cel american nu sunt legitime. Sunt, pe de altă parte, profund ostili încercările de a pune revoluția română într-ghilime sau într-paranteze: cei ce fac aceasta nu numai că ignoră ceea ce s-a petrecut, cu adevărat într-16-22 Decembrie în România, dar confundă rezultatele de drept cu rezultatele de fapt ale revoluției. Din punct de vedere ai ultimelor, se poate spune că revoluția română nu și-a atins multe din scopuri; în special, ea n-a reușit să înlocuască radical slujbașii de diverse ranguri și vechiului regim, ceea ce s-a dovedit a fi extrem de dăunător. Din punct de vedere al dreptului, ea a reușit: Declarația din 22 Decembrie – care, e bine să nu o uită nimănii, nu ar fi existat fără imensa presiune populară exercitată asupra celor ce au formulat-o – a întemeiat legitimitatea politică a unui stat democratic și pluralist.

Evident, o legitimitate politică nu e veșnică: ea se poate pierde. Dacă, să zicem, Guvernul nu va organiza alegeri pînă la data prescrisă de legea electorală, el își va pierde legitimitatea politică cît și, ca urmare, pe calea juridică. De asemenea, dacă actuala Putere ar încălca în chip stărilor sau legiferat principiile Declarației din Decembrie, de asemenea ea nu ar mai avea legitimitate.

Se poate, pe de altă parte, afirma că ar fi necesar ca problema monarhiei să fie transpusă într-un referendum național înaintea definitivării Constituției. Un referendum poate și trebuie să fie înțuit în cadrul legal actual, deoarece acest cadru are o înțelere indiscutabilă, și nu în cadrul existent în 1947, așa cum sugerează, dacă nu înse, profesorul Călinescu.

Toate aceste considerații nu înseamnă adoptarea unei atitudini nici pro nici anti-monarhiste. Ele nu fac decât să arate că actualul sistem politic românesc – și acesta nu înseamnă numai Puterea, ci și Opoziția, sindicatele, presa etc. – este legitim. (Singura perioadă de reală legitimitate mi se pare a fi existat pe 13-15 iunie 1990, și aceasta fiindcă abuzurile de masă din acel moment au încălcăt cadrul statului de drept, schisat în Declarația din Decembrie 1989.) Acum, dacă, în cadrul unui stat de drept și democratic, e preferabil să avem o monarhie constituțională sau o republică – se poate discuta cu felurile argumente. În ceea ce mă privește, nu sună partizanul monarhiei constituționale și am să încerc să arăt de ce într-un alt articol.

În încheiere, să mi se permită o remarcă: așa cum observă și profesorul Călinescu și cum toti am remarcat la vremea respectivă cu destulă surprindere, Declarația din Decembrie a numit statul nostru, nu „Republica România”, așa cum ne-am fi așteptat, ci, simplu, „România”. Aceasta înseamnă că –

dincolo de orice motive imediate – actual fondator al legalității noastre politice actuale nu a transpus asupra formei de stat, permitînd, implicit, mai multe interpretări posibile. Rezultă de aici că actuala Putere, dacă vrea să respecte sensul și spiritul actului fondator, dătător de legitimitate politică, trebuie să organizeze un referendum în chestiunea monarhiei, ea neputind susține că formula republicană a fost decisă și aprobată de popor de la bun început, așa cum a fost decis caracterul democratic și pluralist al statului. La modul simbolic, putem spune că singura realitate indiscutabilă este tricolorul decupat la mijloc, cît și faptul că, pentru ca revoluția să se încheie cu adevărat, trebuie așezat ceva în loc; dar ce tip de sternă anume – aceasta trebuie supus discuției.

ACCENTE

Doina Uricariu

Al cui e cavoul de la Berevoiești

Imediat după 22 decembrie, cineva (?) de la Consiliul Cultural dăduse dispozitie să se ardă o grămadă de documente ce se cărau de pe culoarele Casei Scînteii la parter, cu toate cele trei lăpturi, într-o panică nedismulată, grotescă. Cineva de la Consiliul Cultural, de la Securitate, dar nu în ultimul rînd din trupele de foști delatori și sicofanii ai dictaturii, se grăbea să distrugă urmele. Lăpturile se plîngau că și rup sătele și coloana vertebrală.

Se trăgea peste tot, era solștiul teroristilor. Dar nu în această moarte a oamenilor din decembrie sau din iunie mă gîndesc acum, ci la o altă formă de ucidere și îngropare pe care o ilustrează cu prisinăția cimitirul documentelor Securității și S.R.I.-ului de la Berevoiești.

Rugul aprins la Consiliul Cultural în decembrie 1989 a profitat de absența oamenilor care erau „la revoluție”. În el au dispărut sute de dosare. Un prieten a smulg un braț de hîrtii din acele tone destinate dispariției și mi le-a arătat. Unele dintre ele erau note, procese verbale, fol din dosarele de la casele de filme. Din ele aflat istoria unor scenarii modificate de zeci de ori, nume odioase care și-au impus, anii la rînd, decizii odioase. Flăcările au înghețat istoria unor vizionări, stenogramele unui genocid cultural. Alte hîrtii erau din dosarele de la patrimoniul cu liste de lucrări donate (?). În custodie (?) achiziționate (?) Pentru cine? În spatele tuturor acestor pagini bătute la mașina de scris cu corp uriaș sau normal există o vină și rugul aprins la Casa Scînteii. Încerc să transforme lute în scrum dovada acestei culpe (și crime) cuprinsă în note, minute, rapoarte și cazuri distruse de un-tremulator ad-hoc.

Mi-am amintit de acest rug cînd am cîtit cu o imensă scîrbă paginile de la Berevoiești. Mă voi referi acum doar la o notă murdară semnată „Crin” pe care a întocmit-o, se pare, un editor (?) delator și megaloman, de vreme ce nu omite să citeze opinia lui Ion Gheorghe care l-ar fi spus: „Pentru mine sună ce a fost Rosetti, altădată”.

În aceste pagini care alcătuiesc un material destinat să blocheze sau să amine Conferința scriitorilor din 1986, turnărul „Crin” povestea ce cred membrii Uniunii despre conduceră el, cum a aflat zelosul de el toate aceste păreri „din discuții întîmpătoare” sau „organizate”.

Această buriană umană travestită conspirativ într-un „Crin” și care se laudă cum a izbutit el „cu unele eforturi” să-și mențină o totală independență față de o grupare sau altă „așa cum a procedat în perioada (Continuare în pagina 6)

(Urmare din pagina 5)

activității editoriale”, trebula protejată de deci de S.R.I. Urmele ei trebuiau să fie distruse. Arse. Îngropate.

Oare securitatea României de azi depindea de securitatea acestui calomniator de profesie, de dispariția acestui document care avea nevoie de un moment nedorită că la Berevoiești?

Nu eram de acord cu conducerea de atunci a Uniunii și nu mă miră că figurez într-o serie de nume, chiar cap de listă, după care urmează Daniela Crăsnaru, Mircea Dinescu, Marius Robescu și că ca și mine printre cei ce doreau schimbarea unor oameni, vinovați de compromisuri și complicitate cu o putere ce ură intelectualii, creatorii. Surpriza mea a fost însă alta. Când aceea notă aveam să atiu că tot ce se scria în continuare despre mine era o ficțiune.

Asta înseamnă că la Berevoiești s-au îngropat și numeroase turnăruri care lăneau de mișcăcare, dosare cu delăjuni inventate.

Abia acum cîteva zile mi s-a explicat că „Gioni Conifer” (adică Ion Brad) cum e scris în notă, era o poreclă uzuială a fostului nostru ambasador în Grecia, o poreclă de care n-aveam cum să mă folosesc. În anul 1985, când pentru mine un asemenea „arbore” nu exista pe atunci, după cum nu există nici azi. Dintotdeauna am avut orări și sălă față de orice dicționar al botanică și boicotării libertății, folosindu-se de idiomul turnătoriei și de anonimatum conspirativ.

În trecăt fi spus, cam multe nume conspirative, inspirate de botanică, în groapa de la Berevoiești!

Își recunoșteau care, astfel, delatorii, prin aceste nume adoptate – condiția de plante, statutul amoral de vîță care nu au acces la conștiință, lăsându-se în bătaia vînturilor, tulipanii fără coloană vertebrală înclinante ca niște culturi parazitare, cultivate și racolate, nu pentru a proteja și îmbogății natura umană ci pentru a o asfixia, a o teroriza și desfigura.

Cînd nu mai aveau ce spune, turnărul de profesie sau voluntari veletari, îngropăți și dezgropăți la Berevoiești, inventau sau erau puși să inventeze. Să producă minciună. Texte destinate să blocheze viața unor oameni, a unor instituții și care treceau, la vremea scrierii lor, drept un limbaj al protegiștilor și securității țării.

Se vedea treaba că și cu groapa de la Berevoiești, intenția piromaniilor de note informative și a groparilor de documente a fost aceea de a proteja poporul român, far că ce le-au scos la lumină ca și cum ar fi scos la lumină cadavrul unui ciumat ne supun riscului unei epidemii mortale al cărei virus e cunoașterea subteranelor unei puteri ce ne ajută să ne păstrăm starea de spirit și de acțiune a celor edificați.

Pentru mine, toate aceste documente având un conținut real sau inventat și însă o îngrozitoare dovadă că ceea ce ni se prezintă drept act de protejare și securitate a unei țări poate funcționa printre un munte

al Golgotei de hirilii, de texte echivalente cu delăjunea.

Un munte al Golgotei de texte sicoante, de calomnii, de discreditări, de denunțuri, de pire, turnăruri, de ponegriri și vînzări ale aproapei pentru arginții trădări.

O întreagă țară, un întreg popor sănăt obligea să urce muntele lui Sisif și muntele Golgotei, care departe de a avea consistența pierrei, e făcut dintr-o celuloză asediată de minciună. El este muntele de hirilii al însecurității noastre pentru care Securitatea și (sau) S.R.I. au căutat un cavou, după ce au căutat un rug unde să-i ardă.

Dar singurul cavou în care pot fi îngropati un munte (cu toate burulenile lui) este o prăpastie. Si vorba lui Nietzsche: Dacă privești adinc într-o prăpastie, acel abis începe să te privescă și el.

Noi cam știm ce prăpastie este și a fost această Securitate a noastră; am văzut-o pînă în străfunduri. N-ar fi momentul să înceapă și ea să privească înspre noi și să înțeleagă că dacă dezgropăm și împiedicăm să nu ne e frică de contaminare? Studiem pur și simplu un virus al clumei pentru a combate și a vindeca lumea de el.

ACCENTE

Al. Dobrescu

Un caz de dispariție

Mai că nu e zi în care televiziunea să nu ne informeze despre totul de dispariții. Dispar, fără urmă, copii, maturi și bătrâni, unii în toate mijloace, alții suferind de grave maladii psihice. Numai despre subita dispariție a criticului Valeriu Cristea se face, deși a trecut peste un an de la petrecerea ei. Probabil unde locul distinsului intelectual a fost repede ocupat de un personaj care profită de asemănarea fizică, uzează de actele de identitate ale acestuia. Substituția de persoană este, din cîte știu, delict penal și mă mir că organele de drept, întrîmpăriți de o recunoscută agerime, să au lăsat altă de ușor înșelare de aparență. Mai ales că, în afara semnalărilor, la o adică nu tocmai greu de contrafacut, nimic din purtările societății nu amintește măcar de obiceiurile originalului. Dacă natura l-a dăruit o fizionomie similară, credințele și temerile respectatului Valeriu Cristea îl au rămas înaccesibile în pofta stridentelor eforturi de a și le înșeui. Astăzi îl trădează poezia lui, faptul că, arăind că Valeriu Cristea, gindește și se comportă altfel decât Valeriu Cristea, ba chiar împotriva lui Vale-

riu Cristea. Să mă explic.

Valeriu Cristea era un fin interpret al fenomenului literar. În linia cauzistică deschisă la noi de Ibrăileanu, Gosele la Cervantes, Caragiale, Swift, ca și dicționarul personalilor dostoievskieni oferă măsură întinsă așa posibilități analitice. Înălțatul minuțioaselor comentarii se întreazărea un spirit neliniștit, scormonitor, obședat de ceea ce se ascunde dincolo de suprafața lucruri, niciodată mulțumit de sine, visând certitudinea ca pe o izbăvire, dar făcindu-și din îndoiată hrana zilnică. Fibra de autentic moralist îl dictă să ceară literaturii nu numai frumusețe, ci și consistență elică. Săpată în răfurile bibliotecii, „fereastră criticului” se deschide către viață. Si înlocuitorul lui Valeriu Cristea pretinde a fi robul aceleiași profesori (din exercitarea căreia nu a rezultat încă nimic palpabil), repelind obositul că principală sa grija și să-și termine cărțile, iar nu să facă, asemenea altor profesioniști ai scrierii, politică. Ca și cum i-ar impiedica cineva să-și umeze vocația! Culmea e însă că, de cînd și-a intrat în rol, falsul Valeriu Cristea a făcut exclusiv politică. E drept, o anume politică, de care, printre noi fiind, adevăratul Valeriu Cristea ar fi avut toate motivele să se rușineze: a luat sistematic apărarea puterii, încuviințînd și justificînd repetatele abuzuri ale acestora, mai mult, a luat atitudine publică împotriva scriitorilor ce și-au permis să o critice. În vizuirea uzurpatorului, a face politică înseamnă, aşadar, a face o anumită politică, diferită de a actualei puteri. Cine se solidarizează cu ea, cine își se giudă la picioare, cine își salută cu aplauze erorile și crimile, acesta nu face politică, ci critică literară! Situindu-se pe o poziție al cărei conformism îl opune majoritatii intelectualilor români de azi, falsul Valeriu Cristea nu a convins pe nimic. Singurul merit ce îl se poate recunoaște este acela de a-l fi compromis pe criticul cu același nume. La urma urmelor, nu opțiunea politică a acestui om nu a afectat și a dispărut politica îi lăsă un gust amar, ci refuzul său de a lăsa în considerare toate datele realității, selecția tendențioasă a faptelor și a semnificațiilor. Astăzi numește el independență de gîndire, dreptul de a descoperi adevărul „cu propriul meu cap”. De nu e ipocrizie la mijloc, atunci cu siguranță e cecitate. Infirmitate de care adevăratul Valeriu Cristea nu știam să fi suferit.

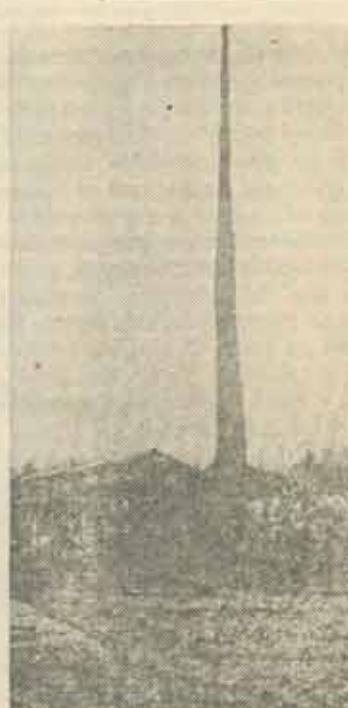
Criticul Valeriu Cristea avea cultul valorilor morale. Unii ajunseseră chiar să-l reproșeze eticismul ce-l marca judecățile. Personal îl simțeam în destule privințe sălături, inclusiv în credința că binele și frumosul nu pot fi despărțite fără serioase prejudicii. Înlocuitorul lui Valeriu Cristea profesează, în schimb, amoralișmul și nu în primul rînd spațiu al literaturii, cînd chiar viața publică. Ceea ce adevăratului Valeriu Cristea îl se parea înaccesibil pînă și în ficțiune, falsul Valeriu Cristea îl se pare firesc în strictă realitate. Numai astfel ne putem explica ușurința cu care a căutat scuze minciunilor și ticăloșiei, ipocriziei și violenței autorităților. Si tot năștă astfel ne putem

explica insistența cu care s-a pronunțat în favoarea neamestecului artistului în viață civilă, incurajînd autismul, formă deghișată a supunerii necondiționate, și condamnînd preocuparea intelectualilor pentru soarta cetății.

Că î-a condamnat fără drept de apel, încă n-ar fi nimic. În fond, fiecare gindește cum îl taie capul. Însă reacțiile semnate cu numele lui Valeriu Cristea erau mereu violente, agresive, injurioase, calomioase. Astăzi îl și deosebește pe pretinsul Valeriu Cristea de veritabilul Valeriu Cristea, remarcabil prin rigoarea demonstrațiilor, prin mulțimea și varietatea argumentelor. Cel ce se erjează astăzi în Valeriu Cristea e într-o permanentă criză de argumente. Si, neputind convinge că e în posesia adevărului, apelează la verificatele arme ale neputinței: insinuarea, injuria, calomnia. Dacă tot nu îzbutește a determina intelectualitatea să-l urmeze pe drumul de ocără al compromisurilor, dacă tot nu o poate constrînge să tacă, atunci măcar să o bat-jocorească, să o discrediteze! Calomnia lasă urme și pe suprafețele îmaculate.

Paradoxul acestui personaj ce și-a înșisut acetele de identitate ale lui Valeriu Cristea vine din patima cu care luptă împotriva libertății în numele libertății, împotriva democrației în numele democrației, împotriva lucidității în numele lucidității însăși. El, intolerant prin excelență, se proclama singurul partizan al toleranței! El, dușmanul fății al opiniei, face apologia dreptului la opinie! Dacă ar fi fost chiar Valeriu Cristea, iar nu o rudimentară dublură a lui, și-ar fi amintit că intelectualii adevărați s-au aflat în primele rînduri ale luptei pentru o societate democratică și îl ar căzut condeul din mină înainte de a asteme pe hirile invectivelor la adresa contemporanilor ce le urmează exemplu. Si n-ar fi cîtezat în nici un caz să întîrzie memoria tinerilor ce au murit degeaba, nici să-și bată joc de puținele speranțe încă vîl ale semenilor. Probabil că, pus într-o asemenea situație, adevăratul Valeriu Cristea ar fi căzut pe ginduri, ar fi întors lucrurile pe amîndouă fețele, ar fi scormonit înăuntru lor. Înțel, ferindu-se să nu greșească, și ar fi aflat răspuns la întrebarea: cum de altă scriitorii au socotit de datoria lor să-și abandoneze, pentru o vreme, proiectele literare, dind absolută prioritate gravelor probleme cu care se confruntă societatea românească? Însă domnul la care mă refer nu e Valeriu Cristea, așa că îndoleile nu-l tulbură somnul. Mulțumit cu ceea ce îl se dă, închide ochii dinaintea strîmbătăților și spumează de furie cînd cîineva îndrăznește să le arate cu degetul. El vrea consens, vrea liniste, vrea să-și scrie cărțile. Să și le scrie! Moare oamenii de foame, vină mineral, piele mineral, n-are decît să-și întundre urechile cu cîțu, să tragă storurile la fereastră și să-și scrie cărțile! Dacă tot ne înțeamnă să ne purtăm strujește, cel puțin să ne dea o plăcere!

Un singur gînd nu-mi dă pace: dar dacă domnul în cauză e, totuși, adevăratul, respectatul Valeriu Cristea?

Marius Pop - Al. Dobrescu - Valeriu Cristea - Corneliu Koenig - Koenig - J. J. Rousseau

EREZIILE SI ILUMINĂRILE DOMNULUI CLAUDIU IORDACHE

Domnul Claudiu Iordache a fost împins în prim-planul jerarhiei F.S.N. într-o vreme în care punctul 8 al Proclamației de la Timișoara atrăgea atenția asupra compozitiei ei criptocomunistică și amenință teza „emanării”, ce trebuia apărată, se pare, cu „argumente vii”, alesă, pe cît posibil, din zona Timișoarei. Un timp, având și funcții importante, s-a păstrat în făgășul unui legitimism monoton, neașind nici o reacție la evenimentele grave precum cele din campania electorală sau cele din 13–15 iunie 1990. „Umbrele” sale din Parlament par să-l îl reperă însă ca presă dubitativ și, pentru a-l da pe brață, nu asimilă asupră-i — fapt neîntîplat altui component al Comitetului director F.S.N. — dulăii grobieni de la „România Mare”. Om intelligent însă, și fragil, alcătuit interior, nu a putut duce în spate la infinit povara minciunii. A aruncat-o la un an de la revoluție, ca ofrandă martirilor timișoreni, umiliți de invectivele ciracilor domnului Bărlădeanu. A devenit de a-nunț cel mai credibil și mai popular parlamentar ai partidului de guvernămînt.

Înă însă că astăzi nu e mulțumit doar cu aventura sa de „salvare” interioară, ci intră în cuceriză ofensivă. A descoperit — precum noi toți, de altfel — că edificiul minciunii se sprijină pe mecanisme oculte ale fostei și prezentelor Securități și a încercat să atace un instrument încă operativ al ei, cel al informatorilor. Unul îl numesc „naiv”, altul îl consideră „inocent” sau „idealistic”, își fiind foarte aproape de adăvăr. Un singur lucru nu poate fi însă ignorat: că robinsoniana sa este revolu-

ta unui om politic cinstiț, a căruia conștiință a început să refuze intoxicaarea dirijată.

Motiunea prezentată Adunării Deputaților, cu pandant în eforturile parlamentarilor bulgari și ceho-slovaci, își propune să epureze instituția Puterii de fosti informatori ai Securității, oameni permeabili la șantajul politic și, de ce să-n-o spunem, capabili de același servituri imunde pe care le vadău în perioada colaborării lor secrete cu aparatul de represiune ceaușistă. Inițiativa domnului Iordache, care are sprijinul a peste 136 de parlamentari, își separe în fundamentalul ei un act de mare curaj, susceptibil de a crea anumite convulsii guvernamentale. Dacă ar deveni operativă, am scăpa pentru un timp (sau poate chiar pentru totdeauna) de mulți „Cațavenci” ridicoli și sforâtori, cu psihologie de turmă, de mulți „Pilapi din Pont” care și spală minile în public cu fățărnicie pentru că își sănă dosarele bine pazite. Problema este însă complexă și ridică numeroase întrebări. Oare domnul Iordache și le pune? De pildă, în acest răstimp, cit motiunea își urmează cursul și răspunsul spre aprobare (titit de „fieresc” incit nu se mai stie nimic despre ea) cel interesat în a „purifica” profilul moral al unor politicieni și posibilitatea practică să o facă? Serviciul dezinformării, atât de prolific vizavi de vechii disidenți ceaușisti sau de cei căzuți în dizgrația Puterii, nu poate falsifica între timp dosarele unor cunoșcuți combatați ai opoziției? Nu cumva domnul Iordache a căzut pradă unei subtile manipulări, exact cind toate aceste operații erau definitivate? Ne putem

astepta la o reușită a motiunii sale, călăpicioasă și deosebit de eficientă, însuși domnul Virgil Măgureanu, fost ofițer (cu acoperire de profesor) al Securității ceaștiste? Dacă s-a închis un 13–15 iunie pentru a „scăpa” de niște dosare incomode (și Berevoiștestul cu groapa lui misterioasă stă mărturie), cit de intactă și de peremptorie mai poate fi documentația acestor dosare sau a unor dosare-cheie? Dacă opozanții politici radicali sunt urmăriți, bătuți, omorâți — în tără și străinătate — ca pe vremea „umbrelor bulgare”, putem noi spera că securitatea din S.R.I. vor fi atât de generosi să ne prezinte, cind e cazul, chiar probele proprii lor vinovății? Apoi, cit de eficientă ar fi cunoașterea unor informatori notori din starea demnităților de stat, cind alii, cu mult mai numeroși, aflați în organele locale și judecătore, în instituții economice și culturale, în școli, în armată și poliție, ar rămâne nedetectați, ca un cancer letal, erodind un trup la care doar capul este supus cosmetici? N-ar trebui coborât procesul deconspiratoriu pînă jos, în straturile bolnave ale societății, pentru ca oamenii să-si recopete încrederea în cei din jur și să tindă cu adeverat către consensul mult trîmbită? Cehii fac pozi surprinzătoare în această direcție, având apărut pe vechiul S.T.B. sub un riguros control. Bulgarii îl urmăzează îndeaproape, uliind prin operativitatea cu care dezlegă firele incicite ale unor afaceri pînă acum tenebroase. Să nu uităm însă că primii au pus în fruntea Ministerului de Interni un vechi disident, iar ceilalți au un Președinte leșin din rîndurile opoziției, interesat în menținere

unei vizuni obiective asupra fostilor colaboraționiști. N-ar fi trebuit ca „motiunea Iordache” să înceapă printr-o cerere de demisie a domnului Măgureanu și să militeze, între altele, pentru instalarea la conducerea S.R.I.-ului a unui fost deținut politic, de pildă? Sunt lucruri la care semnatarii ei pot medita încă. Lipsită de conjuncția cu măsuri de mai largă anvergură, inițiativa domnului Iordache ar avea doar efectul produs de demolare statului Iul Lenin din fața fostei „Case a Sfintei”. Adică, ar stîrni mult praf și ar sporii nebulozitatea electorală.

In ultimul timp, domnul Iordache și-a anunțat însă și lesirea din F.S.N. Nu e o mare surpriză; iluminările sale din urmă păreau să o facă iminentă. Gestul lui ridică însă larvări o sumă de întrebări. Nu ora mai bine să forțeze în cadrul același partid formarea unei grupări puternice de oameni cinstiți și cu adevărat emanați, care să provoace elita la o schimbare mai pregnantă de direcție în favoarea democratiei? Dacă își dorește fundamentarea unei autentice mișcări social-democratice, de ce n-a lăsat legătura cu domnul Sergiu Cunescu,abil, prob și echilibrat politician, și a preferat perirațarea cu niste „schismatici”. Într-o anume măsură — ca și cei din partidele tradiționale — dubioși? Demisia sa este un avertisment și la Sevardnadze, neuzând o fortificare a poziției fundamentaliștilor procomuniști din partidul de guvernămînt? Am ajuns chiar astăzi de departe în această direcție, incit vom asista în curind și la fuziunea F.S.N.-ului cu Partidul „România Mare”?

Oricit de stenice ar fi răspunsurile la aceste întrebări, ultima erzie politică a domnului Claudiu Iordache pare să ne avertizeze că speranțele într-o evadare rapidă de sub umbra anxioasă a perestroikii rămîn încă într-un spațiu al idealizației.

MIHAI DASCAL

FURTUNI CU CÎNTEC...

Am sperat la început că personajul să fie fictiv și că articolul *Furtună la Ministerul Culturii* (Tinerama, 21–27 iunie, p. 2) să reprezinte doar opera colectivă — semnată cu pseudonim — a unui grup de tovarăși, fosti flăcări vajinoși din jurul Tamarei, deoarece mi-ar fi părut tare rușu că o singură persoană să cumuleze atâtă rea-credință cu atâtă lipsă de competență într-un domeniu în care dă sentințe. După ce am primit asigurarea că, fie și cu pseudonim, autorul cel belicos din Tinerama există cu adevărat, m-am văzut sălii să trec peste sentimentul inconfortabil și chiar penibil pe care-l determină asemenea episoade și să pun mină pe condei. După cum era firesc, am intenționat să trimitem rîndurile mele revistelor cu pînă în pentru a beneficia de dreptul la replică, dar am aflat că acest drept a și fost deja folosit de arhitecti, istorici de artă, arheologi și ceilalți oameni de meserie de la Direcția Monumentelor Istorice. Afectați de afirmațiile lipsite de bună-credință și chiar de responsabilitate ale domnului Sorin Paliga referitoare la instituția și colectivul din care fac parte, au reacționat prompt, precizindu-și punctele de vedere pe care nu mă îndoleesc că *Tinerama* le va face publice. Eu am rămas deci dator să răspund affermațiilor ce mă privește personal, fiind sălii totodată să aleg o altă cale de publicitate.

De fapt, implicarea mea în amestecările care, dacă se fi să dâm crezare domnului Sorin Paliga, creează „furtună” la Ministerul Culturii, este cu totul abuzivă. Mi se acordă gratuit onoarea de a fi considerat „mentor” al unor grupuri, în special de arhitecti, fără experiență în conservarea monumentelor. Aceste „grupuri” prezentează ca fiind anonime, reprezentă de fapt Comisia Națională a Mo-

numentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice, constituită la începutul anului trecut și cuprinzând pe specialiști de autoritate și renume care au realizat ceva în ultima jumătate de secol pentru monumentele acestei țări. Decență nu reține de la citarea numerelor, dar mi se pare totuși necesar să precizez că aceasta comisie care îi nemulțumește pe domnul Sorin Paliga — pare-se că și pe col. care se află în spatele Domnului Sale — are drept președinte, nominalizat prin decret președintelui, pe profesorul Grigore Ionescu și include nume ca Stefan Balș, Virgil Antonescu, Petre Alexandrescu, Eugenia Greceanu și Dinu Giurescu.

Incerarea de a discredită această comisie sau săcărătării sub semnul întrebării, în prelungirea unei campanii organizate ce durează de mai bine de un an, de această dată prin insinuări și neadverăuri privind unul dintre actualii ei vicepreședinți, nu-i face deloc cîștig domnului Sorin Paliga și nici reviste care-i oferă spațiu. Aceasta, cu atât mai mult cu cît atitudinile considerate infamante pe care mi le atribuie, n-au legătură cu comisia din care fac parte și nici cu obiectivele acesteia. Metoda folosită în articolul la care mă refer, a calomniei, dezinformării și jumătății de adevăr manipulare, evocă pregnant arsenala binecunoscut al unor instituții de tristă amintire dacă nu și de sinistră prezență.

Incerarea de a discredită această comisie sau săcărătării sub semnul întrebării, în prelungirea unei campanii organizate ce durează de mai bine de un an, de această dată prin insinuări și neadverăuri privind unul dintre actualii ei vicepreședinți, nu-i face deloc cîștig domnului Sorin Paliga și

și nici reviste care-i oferă spațiu. Aceasta cu atât mai mult cu cît atitudinile considerate infamante, pe care mi le atribuie, n-au legătură nici cu comisia din care fac parte și nici cu obiectivele acesteia. Metoda folosită în articolul la care mă refer, a calomniei, dezinformării și jumătății de adevăr manipulare, evocă pregnant arsenala binecunoscut al unor instituții de

fesionismului, asupra acestui adevăr îl pot asigura pe domnul Sorin Paliga. Cu atât mai mult cu cît chiar și în situația sa de diletanț care bate potociile istoriei, nu poate fi străin de cunoașterea adevăratelor stări. Si încerc totodată să-l asigur că, din oricare parte ar privi reconstituările istorice festiviste, xenofobe, incurajate și exploatare de ideologia comunistă-nationalistă de la Budapesta, Moscova, București sau Sofia, a sosit vremea demontării scenariilor prin care comuniștii au manipulat trecutul. Despre aceasta-i vorba, nu despre „bizările”!

„Comportamentul (meu) bizăr” reținut de domnul Sorin Paliga ca decurgind din declarări pe care mi le atribuie, reprezentă reformarea și răstălmăcirea cu rea-credință a realității. Împotriva celor pe care mi le pune în seamă, nu consider și nici nu am afirmat vreodată că „românii ar ţine ascunse dovezi ale vechimii maghiarilor în Ardeal”, pentru simplul motiv că refuz să-mi consider profesionista de istorie și arheolog ca implicare în confruntarea dintre fronturi istorice, conform stilului culturico-patriotard cu care constată că este familiarizat cel care încearcă să mă judece. M-am străduit să mă ţin în afara acelor confruntări organizate și îndrumate de diferitele secte de propagandă ale partidelor „frățesti”, în care românii ar fi falsificat istoria maghiarilor și maghiarul pe aceea a românilor. Dar asupra adevărului că nu există și continuu să existe istorici și arheologi, a căror naționalitate nici măcar nu mă interesează, ce s-au lăsat influența de preluările factorului politic-ideologic publicind selectiv rezultatele cercetărilor, interpretându-le conform „orientărilor și indicatiilor” sau impulsurilor sentimentale, înțărind cu deosebită său un sfert de secol introducerea în circuitul științific a rezultatelor cercetării, sau vădind pur și simplu grave seăreri ale pro-

cesionismului, asupra acestui adevăr îl pot asigura pe domnul Sorin Paliga. Cu atât mai mult cu cît chiar și în situația sa de diletanț care bate potociile istoriei, nu poate fi străin de cunoașterea adevăratelor stări. Si încerc totodată să-l asigur că, din oricare parte ar privi reconstituările istorice festiviste, xenofobe, incurajate și exploatare de ideologia comunistă-nationalistă de la Budapesta, Moscova, București sau Sofia, a sosit vremea demontării scenariilor prin care comuniștii au manipulat trecutul. Despre aceasta-i vorba, nu despre „bizările”!

Nu-mi amintesc și nu cred să fi spus aceasta la Cracovia, nu a existat acolo contextul potrivit și ideea consemnată de domnul Sorin Paliga nici nu-mi aparține. Dar este perfect adevărat că în ultimele două decenii m-am străduit pe toate căile să mă împotrivesc dezmatmului strămoșul să cîștig de la conducerea superioară de partid și de stat, asumindu-mi riscurile de a explora studenților și altora mobilitatea tâlcioase ale bascoanelor cu aniversări milenare de state centralizate și independente, sau (cu) caracterul său și unic al antecesorilor. Ceea ce nu exclud deloc interesul și prețuirea acordate civilizației create în cugatul barbar al dacilor, la marginile marilor civilizații ale anticăității, cu imprumuturi din lumea celtă și, mai ales, sub

influență benefică a civilizației elenisticice. Toate cu măsură!

Să dacă tot am ajuns la daci, să continuăm cu precizarea că „donația din partea României Mari pentru finanțarea unei campanii de săpături arheologice”, pe care ar fi „acceptat-o” directorul muzeelor, făcind prin aceasta ca scandalul de la Ministerul Culturii să ia proporții — după cum ne informează domnul Sorin Paliga —, nu a fost o donație oarecare. Nu era destinată nici cercetărilor neolitice, nici aşezărilor slave sau pecenege, ci, atî ghicit, Sarmizegetusa! Sarmizegetusa unde, în urmă cu 12 ani, s-a declanșat dezastrul la care au contribuit din plin cei care, aplicind dispozițiile conducerii superioare au patronat un simulacru de restaurare criminală, demontând sanctuarul, practicind săpături adânci, dezgolind ziduri și lăsind totul de izbeliște după ce autoritățile au renunțat la organizarea vizitelor festive proiectate acolo.

Avgind în vedere caracterul de unicat al sitului, merit să ne reprezintă în viitor în cadrul patrimoniului cultural-istoric de valoare mondială și ținând seama de actualele dotări și mijloace, nu de campanii de săpături ar fi nevoie, ci de acoperirea cu pămînt protector a zidurilor, de astuparea sănăturiilor pentru limarea alunecărilor de teren, de adunarea la un loc și protejarea blocurilor de piatră dislocate, tonte acestea în aşteptarea unei conjuncturi mai favorabile. Si, dacă erau cu adevărat bani de prisos care se cereau investiții, atunci ei puteau fi oferiti pentru amenajarea drumului de acces și aducerea în sit a energiei electrice, deoarece fără acestea nu se poate concepe restaurarea și conservarea. Sunt puncte de vedere pe care comisia din care fac parte și direcția ei operativă le-au enunțat înă din anul trecut și a căror aplicare este impiedicată tocmai de velejările organizaților de furtuni la Ministerul Culturii.

RADU POPA

OBSEDANTUL VIITOR

Într-un momentul acesta festiv, cînd celor ce pleacă îl se înmînează diplomele și următorul moment, de tensiune, cînd cei ce vor fi triaj, prin proba admiterilor fierbinți, vara va continua să domnească în campusul Politehnicii. O impresie de prospetime și pace (tipică în genere campusurilor) se întîmpină de cum intri; și-o oferă, în egală măsură, vegetația înină (ar putea că arată așa și restul Bucureștiului, scorul de ciniculă?) și „virsta fericită” (se spune, se crede) a locutorilor lui. Poți avea surprize întrînd în subsolurile „virstei fericite” (să ne amintim) dar cum arată ea (și superficial privind) în acest an, cînd diplomele se dau cît mai repede, pentru ca posesorii lor să-și găsească un post în era somajului ce se anunță? Generații, se spie, sărăcătoare sau ghinioniste. La prima vedere, absolvenții anului trecut par să fi beneficiat de un timp fericit special (febra revoluției trăită din plin) și de locul diferit pe care studențimea îl ocupa atunci pe scenă publică și politică. Chiar momentul (tot mai uitat) al contestării profesorilor dovedește un alt elan și o altă importanță a categoriei sociale. „Fericitii” de anul trecut au fost eliberati și de obligativitatea repartitiei, care în absență unor relații eficiente (de obicei, ale părinților), îi leagă de locul de muncă primul, timp de 3 ani; dar spre dezvăluirea cel de azi, Statul, deocamdată unicul proprietar al întreprinderilor, le-a mai oferit în ’90 o repartitie. E drept că unii „fericiți”, cu foata de repartitie în mintă, au descoperit că postul nu există și în realitate (relații dintre întreprinderi și minister începeau să se destrame). E drept că printre primii vizavi și fi dăji afară acum, cînd întreprinderile încearcă să-și reducă schema, sănătatea „fericiților” de anii trecuți. Sunt aspecte, prea tipice realității românești, ca să ne mire. Se vor întoarce la locurilor lor (dacă nu s-au întors deja) și profesorii contestăți pentru incompetență și corupție (cu o maturitate care a fost surpriză anului trecut studentul alcătuitorul adevărată „dosare” ale poate singurei justiții ce a încercat, deocamdată, să însănătoșească moravurile acestui loc), în primul rînd pentru că cei ce i-au contestat sănătatea în viață, ca niște pasageri fără bilet într-un tren ce prinde tot mai mult viteză, în ei doilea rînd pentru că așa-i aici, totul se uită, iar serile noi vor începe, imediat după admisare, desigur să fie obștedă că trebuie să-și găsească un viitor loc de muncă. Pe urmă pentru că Institutul Politehnic menține pentru examenele de admisare cam aceleși cifre de școlarizare ca și anul trecut (le-a propus ministerului și acela le-a întors la fel, înapoi). Deși începe să se vorbească tot mai tare că tara n-ar mai avea nevoie de tot atâtia ingineri ca și în deceniile anterioare, comuniști și ceaușisti. Ca unic proprietar, deocamdată, al întreprinderilor, Statul (printr-o decizie a guvernului, lăsată, se pare la sugestia rectorilor) s-a oferit să plătească 70% din salariul pe primele 6 luni al absolvenților angajați de o întreprindere; dacă vrea, întreprinderea mai dă și ea ceva, dacă nu, nu; și peste 6 luni se gîndește dacă îl mai ține. Dar nici în aceste condiții întreprinderile nu se grăbesc foarte tare să angajeze absolvenți. Au și așa propriile lor probleme. Cînd se oferă 2-3 posturi, preferințele se îndreaptă însă spre cel cu note mai mari și se vorbește des și de concurs.

Mediile, notele par să conteze, dar mult mai mult decât mediile vor conta relațiile, gîndesc studenții (pentru că și la note relațiile au contat uneori, ei își mai amintesc). Nici în concursuri, cu toată lipsa lor de experiență de viață, studenții n-au totală încredere. Nu e o întîmplare că toți cei cu care am vorbit propună diverse metode prin care posturile libere să fie la vedere: fie o revistă lunară care să le publice, gen Monitorul oficial, fie un gen de oficiu de repartizare a brațelor de muncă, astfel încât ofertele de serviciu să fie la îndemâna tuturor și competiția să se facă după legile și, nu după legile pămîntului (trafic de influență, pile ori bani peșteri). Să studenții și profesorii sănătatea în înțreprinderi multe posturi sănătate ocupate de oameni descalificați ingineriște, „care plimbă hîrtii, care fac muncă de vîță”, dar în absența legilor unei economii private, care ar impune păstrarea oamenilor realmente utili, senza tinerilor de a găsi un loc de muncă e și mai mică. Deși el ar reprezenta reală investiție a întreprinderii pe următoarele decenii. În Bulgaria, unde problema există în termeni asemănători, întreprinderile sănătate economic pentru ca să preferă oamenii tineri în locul celor trecuți de „virsta pensionării”; dar bineînțele și aici trebuie gîndit nuanțat, și absolvenții sănătate că după un invățămînt prea teoretic (cum a fost al lor) ar fi nevoie de o perioadă de formare „la locul de muncă”. Cine este dispus să primească înainte și să-și ia riscul angajării lor? S-au făcut oare toate eforturile (și de imagine) pentru ca acesti oameni, pentru a căror formare s-a cheltuit efort și speranță, să nu se descalifice în următorii 3 ani, în absența unui post corespunzător? România a pierdut prea mult în ultimele decenii, ca să-și piardă și tinerii. Fie ei și absolvenți ai unui invățămînt supradimensionat, pentru o indusrie supradimensionată. Să el, ce cred, de fapt? ... și d... înr... o dată examen de admisare ia ace... : ult... e? (G.A.)

Se descurcă tot cei dinainte

Dacă eu să spună acum: „vreau repartitie la toată lumea”, mă întoarce la veciul regim. Eu nu zicești să scoată posturile adevărate și să dea concurs. Să fie la vedere. • Sau la concurs poate să pună întrebări chiaribuzare, poate nici n-ai avut de ele, că nu poți să stii totul. Dar în schimb bălatul sau flica le vor sănătate. Pentru că sunt clanuri și bărbatul și nevasta, vine și fiul din urmă, și tot așa. Or fi ei mai destăpăti? Se moștenește astăzi înțelutul în flu? • N-ai cerut studenții să nu mai fie repartitii, ci să nu mai fie repartitii obligatorii, ceea ce e cu totul altceva. • Dacă ar fi măcar transparență posturilor. • Ar trebui să existe un Monitor oficial, o revistă specializată în așa ceva în care să se specifice: avem post de nu știu ce, concursul se va da la data de. Să să

apără o dată pe lună. Sau un oficiu al forțelor de muncă. • Să omul nu va trebui să mai bată din poartă în poartă prin rude, prin cunoștințe, mai există la mătale vreun loc? Să dacă ai părini pensionari, să-veară totul.

• Din ceea ce am reușit eu să văd, acest cuvînt – a te descurca, a te descurca să găsești un post – este același cu cuvîntul folosit înainte. Se descurcă tot cei dinainte. Pentru că funcționează același sistem de relații care, după părerea mea, îmbolnăvește în continuare societatea astăzi. Acasă mi s-a spus: nu putem să te ajutăm, pentru că se practică aceleași lucruri ca și înainte, deci cunoștințele. Personal, n-am cunoștințe, voi merge și voi căuta, și sănătatea de acord că dacă există posturi pentru absolvenți – să se scoată nepregătite, nemascate și concursul să fie un concurs real. Să să fie întră-adevăr scosse la vedere, nu să se afle despre ele prin zvonuri și prin telefonul fară fir. • În găsirea unui post va conta

în primul rînd norocul, poate și notele vor conta, dar numai aparent. Pentru că pînă la urmă tot termenul acela în ghilimele „nepotism” care este la modă, își spune cuvîntul. • Acasă am încrezut, părinții au spus că nu pot să-mi rezolve nimic, iar aici în București, în cazul în care aș reuși să-mi găsească un loc de muncă, nu am unde sănătate. • Media contează și nu contează. Este un criteriu în mare, există diferențe între 9 și 5, dar de la 7 la 10 nu poți spune că sănătatea este mai diferență. • Noi am terminat 100 de înști. Competitivii sănătate cam 35%, dar nici ceilalți nu sănătate de aruncat. Statul își fură căciula, a investit altă bană în noi, și pe urmă ne lasă să ne ducem la un boutique sau la vîndut hamburger? • Să care au mal avut un capital, au putut să înceapă așa ceva, dar eu, dacă am păriniții săraci, cănu pot să mă ajute nici cu 500 de lei, atunci ce fac? Iau de colo și vînd dincolo, fac o mică bisință, un drum la turci, atunci la ce-am mai ieșit înginer?

Diploma în ramă

Dacă aș mai da acum, n-ai mai da în nici un caz la Politehnica. Să îl pînă pe cei care sunt încă prin cămine, mai ales fetele, care lesinginere și nu le angajeaază nimănui. Să sunt 10 cămine de fete: cu noi e altceva, noi mai putem să facem ba una, ba alta. • Dacă aș mai da acum la facultate, să da cu condiții să pot face și o două specializare: pe lîngă diploma de inginer să am una de management, marketing. Ar putea să se facă tot aici, să fie din start o facultate în care să fie cuprinsă și marketing. • Eu care am făcut aici 5 ani de zile, vreau să dău la I.A.T.C. Măcar să fac ce-mi place. • Eu aș mai face o dată, pentru că-mi placă, îmi place și acum, dar poate din punctul de vedere al locurilor aș face tot un A.S.E., un management sau un curs de

calculatoare. • Personal nu aș mai susține un examen într-un invățămînt politehnic la noi, sănătate cum funcționează și cum este organizat – și ca admisare, și ca derulare de-a lungul anilor. As susține poate un examen într-o universitate creștină, îmi place să trăiesc după etica creștină și aș vrea să particip real și activ la reconstruirea societății atât cît pot. • Nu aș mai da la o facultate, pentru că sunt convins că ceea ce aș putea învăța la o nouă facultate la care aș da, aș realiza singur în mai puțin de 5 ani, în facultate există perioade în care nu fac nimic decit să copiez cursuri și să pierzi vremea. • Personal, dacă nu găsești post, sănătatea să mă reprofili, eventual a două facultate, dar nu cu același profil, pentru că am vîzut: nu se pune bază pe practică.

Acum aș face A.S.E., marketing, management, la serial, dar dacă aș avea loc de muncă. Aș face la zi, dar sănătate mai în părinții 5 ani? Aș mai avea

obraz să le mai cer? Mai sănătate cursurile astăzi de marketing, dar sănătate plătite. Trebuie bani, și bani la răsuflare, de unde? • Să fi stenodactilografa, să sănătate limbi străine, eu astăzi aș face. Că măcar ai un atu în plus. • Să dacă-i aici, ce crezi? Nu? • Mi-ar fi plăcut să fac limbi străine sau la A.S.E. comerț exterior, pentru că la astăzi am vîzut că efectiv mă pricep. N-am făcut pentru că atunci era o problemă cu înțăratul. Comerțul exterior nu mai era, la limbi străine se întră foarte greu, nu voiam să pierd un an, sănătate matematică, sănătate fizică și am zis: hai la Politehnica. • Aș mai da la Psihologie, că abia să-să înțără, sună frumos, dar nu știu nici cu ce ocupă, sau ce-aș putea ajunge. Să dacă o să fie la fel cînd o să termin facultatea? Acum, după ce am luat statul, am pînă să am terminat o facultate degeaba. Pentru ce sănătate mai am o facultate? Să mai am o diplomă, cum o am și pe asta, că a vrut tata să aibă fete inginer. I-o dau, o pună în ramă, să se uite la ea.

Noi ne-am găsit formulare

Noi ce facem? Deja ne-am găsit formulare pentru Africa de Sud, pentru Canada. Să încercăm. Aici nu mai avem nici un viitor. • Chiar cînd n-ai să-vei da diplomele, n-ai să spui că pînă la urmă nu este o pierdere dacă reușim să plecăm în străinătate, să ne realizăm acolo. Oricum, ei știu că noi suntem legați de România. Dar nu se gîndește nimănui la potențialul intelectual care se scurge. Să

parcă nu se gîndesc să-l folosească. • Personal, dacă aș avea posibilitatea, să plecă. Chiar dacă îmi găsești un loc de muncă, problemele sunt așa de mari, sănătate căsătorit, am un copil, pentru locuință n-am de unde să scot atâtă bană. Probabil, cînd voi ajunge în baston, o să am ceva în urmă. • S-a creat deja o mentalitate de a pleca, mai ales a celor ce se aproape de teritoriile. Să, în ultima jumătate de an, a devenit atât de acută, încât nu mai vor să gîndească decit ce pot să facă acolo. E un sentiment de disperare, că nu mai reușesc să facă nimic aici, și se duc să facă orice dincolo. • Vreau să dău exemplul unui coleg care a terminat Electrotehnica anul trecut, vrea să-și dea doctoratul acolo și trece prin greutăți pe care

cei care strigă în gura mare că vor să plece nu au de unde să le stea. • Părerea Occidentului despre ţară noastră s-a cam schimbat, nu mai merg invocați lucrurile care erau invocate anul trecut prin iunie/în august cu terorizările din partea poliției, a securității și a minorității, ci suntem vîzăriți ca o ţară care încearcă să se depaseze spre democrație și cei care ajung acolo sănătatea foarte exigent. • Noi nu dorim să plecăm din ţară, dar în momentul în care niște intelectuali nu sănătate cotați așa cum ar trebui și lumea nu are nevoie de noi, vom încerca să ne găsim un rost și în străinătate. Sentimentul meu e că voi voi rămâne în străinătate, dar voi încerca să fac rost de niște bani, să pot trăi aici în condiții civile.

O generație de sacrificiu

ÎNCĂ MAI AȘTEPTĂM UN CURS DE INGINERIE MODERNĂ

Și cine are încredere în mine? Fiindcă eu nu pot să mă compăr cu unul foarte bun, cu o vechime de 10 ani. Eu am parte de teoretică, fierul ingineresc nu l-am căpătat. Astăzi care mă-l ar-lua trebuie să mă formeze, deci la început e un risc din partea lor. Deci ar fi obligatoriu un ciclu de integrare în fabrică. O am făcut la I.C.P.E. și, în momentul cînd intrăm într-o secție, ne întrebau ce am terminat, ce specializare și dacă știam efectiv să facem ceva. Or noi, dacă am învățat numai teoretic, numai relații, în laboratoare nu ne desfășuram o activitate practică foarte intensă și ca urmare simțim actualmente niște „victime” pentru că nu putem face față. O practică am făcut, dar a fost foarte prost pusă. Nu am avut o pregătire necesară. Închis ceea ce ni se perindă în fața ochilor în întreprindere nu reușeam să asimilăm, ni se păreau lucruri absurde. Veneam numai pentru prezență, majoritatea citeau cărți. O toată profesorii se minăresc că noi suntem mai mult teoreticieni. Dar astăzi nu este o soluție pentru viitor. O era un sistem polițienesc de a te liniști cu prezența obligatorie în întreprindere, fără posibilitatea să învețe ceva concret. O am văzut în „România liberă” din 22 iunie anul trecut în unei firme particulare pentru „lineri ingineri care doresc să se specializeze în inginerie modernă și computere”. Cred că 80% dintre cei care au terminat doresc acest lucru. Cred că astăzi ar fi soluția. Sunt oameni capabili în a atrage capital străin sau a restructura rapid întreprinderile noastre care să dea posibilitatea unora ca noi să facem o specializare. Pentru că nu putem să treacem brusc de la teoretic la practic.

SĂ NU-ȘI MAI SPARGĂ CREIERII CA SĂ VÎNDĂ GOGOȘI

Noi am așteptat 5 ani și acum vedem care rămîne inginer și care nu. Ar fi bine ca locurile la facultate să fie destul de multe, să aibă cît mai mulți sănse, pentru că un examen de admitere nu triază foarte bine și, în rest, să fie o triere pe parcurs. O ar fi o soluție să se reducă locurile la facultate, dar am impresia că e și o problemă de număr de profesori, asistenți. Ar fi să mai bine dacă o grupă ar avea doar 10 înși, pentru că în minte la laboratoare cum ne înghesuim. O ar trebui menținut numărul de studenți și introduce pe parcurs niște examine care să trieze oamenii care au de gînd să se înțânde de treabă. Și lumea care vine la o facultate să nu spună: păi vin, pentru că oricum o să les cu o diplomă. O noi a rămas și chestia astăzi: să ai o diplomă. Și părinții influențează foarte mult, cu toate că nu văd viitorul. Și cel de-acum, dacă ar fi listă, i-ar reprofila pe cu totul alte munți, să nu-și mai spargă creierii ca să vîndă tot gogoșii. Locuri la facultate sunt parcă și mai multe, o nu știu pe ce criterii învățămîntul, care este de stat, acordă un așa mare număr de locuri. O Ca să ocupe tinerii încă 5 ani? O Guvernul astăzi, ca să mai fie ales la anul. De ce să mai aibă comentarii neplăcute? Mai departe, nu interesează pe nimeni ce-o să se mai întâmple.

ADMITERE SI REPARTIȚIE

Discuție cu profesorul Mihai Zamfir,

Directorul Direcției de Învățămînt Superior din cadrul Ministerului Învățămîntului și Științei

A venit rîndul absolvenților de învățămînt superior să se confrunte cu „nesiguranța zilei de mâine”, în sensul propriu, adică în viitor foarte apropiat. Promotia 1991 va suferi, prima, socul somajului încă din start. Dacă în trecut, somajul exista la modul „ocul”, camuflat (din cauza obligativității repartițiilor abuzive, în mediul aproape exclusiv rural, în vedere efectuării stagialului, ceea ce antrena frecvent respingerea lor), în vara acestui an el este declarat pe față. Cu anumite amendamente, înșă, ce fac necesare mai multe precizări.

În privința absolvenților învățămîntului universitar bugetar (medicină, artă etc.), situația nu va înregistra schimbări, repartițiile efectuindu-se ca și pînă acum. Modificările sunt înregistrate, în proporție maximă, în învățămîntul tehnic, absolvenții instituțiilor politehnice fiind cei mai afectați: pentru un total de 12.000 de licențiale (pe lîră) nu există decît 400 de locuri de muncă oficiale disponibile. Există însă sansa „repartițiilor directe”, respectiv a angajării absolvenților în urma tratativelor purtate între instituțiile politehnice și întreprinderile de profil. Situația se prezintă ceva mai bine în cazul A.S.E., în raportul cererii și ofertei din sfera economicului existind un echilibru aproximativ. Un alt deficit important este localizat în privința științelor agronomice, datorită schimbărilor vizuală (chiar dacă lentă și convulsivată) asupra domeniului agricol; nimeni nu „stie” cum va „arăta” agricultura în viitorul apropiat.

În fața acestui tabou dezastruos, în mare măsură, se

impun cîteva explicații. Le redăm așa cum ne-au fost ele oferite – ca de altfel și informațiile de mai sus – de către domnul profesor univ. dr. Mihai Zamfir, directorul Direcției de Învățămînt Superior din cadrul Ministerului Învățămîntului și Științei. Situația de acum este, de fapt, un efect inevitabil al procesului de industrializare, aberantă și fortată, din ultimii 20 de ani, ce a antrenat „restructurarea” întregului învățămînt, provocînd printre altele desființarea liceelor de cultură generală și reprofilarea lor pe linia industrială, ca și exacerbarea ponderii învățămîntului superior tehnic. Din acest motiv, România a ajuns să dețină o particularitate unică în lume: deși situată pe ultimul loc în Europa în punctul de vedere al numărului de studenți la sută de mii de locuitori, ea ocupă primul loc în privința numărului de studenți politehnici. Astfel, dacă în fosta Germanie Federală, acestia reprezentau 22% din totalul studențiilor, iar în Anglia reprezintă 20%, în timp ce în Franță 18%, în România procentul este de 70%. Pe de altă parte, în ultimii 10 ani, repartițiile acestor absolvenți au fost arbitrale, specialiștii ieșî din facultăți ocupînd funcții necorespunzătoare pregătirii lor, 3/4 din ei nefăcînd inginerie, ci birocrație ori... „politică” cu subalterni. (Aspect de altfel cunoscut de toată lumea pe atunci, de la profesorii universitari care li pregăteau, la... muncitorii îngriși). Vina, după cum rezultă, nu le aparține, nedreptatea suferită astăzi nefind decît efectul înfirziat, ieșit tardiv la suprafață, al unei vizuni „economice” pe cît de falimentare, pe atît de delirante prin nerealismul ei. Aj decalajul – pentru a nu spune

fracturii – dintre realitate și dorință paranoică, de a remodela după o himeră. Cum-necum, șîrul generațiilor care plătesc pentru greșelile și obediene „generației părinților” nu pare să se încheie prea curind.

O remediere parțială a situației, totuși disperată, include cîteva soluții, și ele fatalmente precare: sănsele de a lucra în străinătate ale absolvenților, mulți dintre ei cu o calificare foarte bună, împreună cu repartițiile în învățămînt, în măsura în care există locuri disponibile, la catedrele cu posturi vacante de matematică și fizică.

Tinînd cont de aducerea cererii în domeniul tehnic la cotele reale, oferta – cifra de școlarizare – se va modifica și ea în consecință. Ea nu va scădea, însă, global, în totalitatea ei, reduceri urmînd să înregistreze exact segmentul învățămîntului de resort, altfel spus, proporția profilelor se va modifica, treptat, în vederea obiectivelor unui echilibru între profilul universitar și cel tehnic: numărul de locuri în învățămînt universitar va fi augmentat. Pe de altă parte, pentru a reduce deficiențele pe care le-ar mai putea resimți sistemul de repartitie ca atare (și a echilibra raportul cerere-ofertă), el va începta cu totul într-un viitor apropiat, în momentul de față deja Ministerul Învățămîntului și Științei fiind doar un intermediar între întreprinderile și ministeriale de specialitate și instituțiile de învățămînt superior.

NICOLAE BALTA

o generație de sacrificiu

DEPLINA EGALITATE ÎN SINGURĂTATE?

Am impresia că s-a pierdut din vedere faptul că prima serie de absolvenți candidați (cu mari sanse) la somaj face parte din aceea generație bine individualizată de pe graficele noastre democratice. O curăță aberantă, înălțată brusc după Decretul lui Ceaușescu (oricite decrete absurdă a mai promulgat, acesta a rămas scris cu majusculă în mijlocul oamenilor). Decretul, care a terorizat viața intimă și un sfert de secol a provocat moarte ori invaliditatea altor femei, a lăsat în urmă atâja orfani (handicați sau nu), a crescut sărăcia, promiscuitatea și numărul bolilor nervoase, a provocat și un val de natalitate a căruia creștere ajunge în 1967 la cea mai mare înălțime. Începând, apoi, Încet-Încet, să coboare. De cite ori reîncepea prigoana celor implicați în avorturi clandestine, el creștea din nou – dar fără să mai atingă niciodată o asemenea cifră. Avind nevoie de modificarea cîrfelor de școlarizare ori de cîte ori dădeau examene, reprezentanții celor mai mari serii (cei care termină Politehnica în orice caz), convingiți de ghinionul lor social, îi spun: suntem o generație de sacrificiu. Maturizarea acestor serii era demult esteptată ca un moment de dare pe față a somajului mascat din timpul trecutului regim, dar istoria î-a înghijit rapid pe primii mari responsabili, iar cei ce s-au grăbit să intre în posesia moștenirii lui Ceaușescu nu par să se fi gîndit și la datorile ei. E evidentă însă relația între destinul acestor tineri și o legislație rapidă și bine gîndită, care să permită intrarea capitalului străin în țară; de asemenea, asigurarea unei credibilități ex-

terne prin democratizare reală, colaborare cu opozitia etc. Apropierea de Regie te smulge însă imediat din astfel de generalități: campusul Politehnicii te-a dus cu gîndul la toate campusurile universitare din lume. În schimb cîminele de la Regie sunt identice oricărui blocuri prost întreținute dintr-o periferie. Pare-se că nu e o întîmplare că în mijlocul alei te întîmpină un sobolan mort, bîzîlt de mușe, șobolanii ar fi foarte prezenti la dușurile și toaletele cîminei de fete; în schimb, leșind din cîminul de nefamilisti, îi scuturi buzunarele haineelor de gîndaci.

Femeile de serviciu, apărute după revoluție, nu s-au decis să învingă mizeria constantă, iar locatarii și locastarele cîminelor contribuie și ei la ea, aruncînd de la etaj, fără discriminare, tot sau orice cred că ar fi de aruncat. Singurii dispusi să ajute la curățenie cu tragere de înîmă par a fi cîinii, ajunși aici tot printr-o politică a vechilului regim, de demolare a Capitalei; și de altminteri poți să-l pi vezi, făcînd turul blocurilor. În fața cărora se desfășoară intensul comerț particular. Apar uneori și polițistii cu moravuri de militieni, care își iau parte și pleacă împăcați cu soarta. Inscriptiile de pe ușă sunt destinate de asemenei comerțului și său aflat unde poți găsi vodcă rusească, colii de scris, țuică de Buzău. În mod cu totul inedit față de alți ani, cînd în schimbul unei sume modeste de bani se putea rămîne în cîmin și după terminarea cursurilor, tocmai anul acesta, cînd trebuie să-și caute singuri slujbe, prospeti absolvenți și absolvente au fost invitați să evacueze rapid cîminele de cum au înmînat

diploma. Sîi atunci cum pot să mai vină peste o săptămînă-două să vadă la secretariat ce oferte au mai apărut (poate) așa cum li s-a spus chiar și multelor fete care au terminat Mecanică cu sentimentul că s-a dorit să se scape cît mai repede de ele? (Ne-au dat și foaia matricola, și diploma de bacalaureat, efectiv ca să scape de noi. Astă a fost sentimentul meu cînd am luat diploma ier. La unele facultăți s-a interesat și decanul mai mult. Contează foarte mult implicarea conducerii facultății, cum a fost la T.C.M., de pildă. Sîi în general, și în cîmine, cel de la T.C.M. au fost mai bine organizati. Poate unde sănă și altă băieță?) De ce o asemenea urgență de golire a cîmineelor, tocmai anul acesta? N-al cum să nu te întrebă dacă cei ce au dat dispoziția nu au încercat să evite orice complicație, temindu-se înutil, de altfel, de o reacție de solidarizare a tinerilor. Sîi n-al cum să nu observi că decizia le răpește multora (care n-au gazde, rude etc.) și aceea înfimă sănă de a mai găsi ceva în Capitală. Să se întoarcă deci fiecare de unde a venit și de unul singur, înarmat doar cu relații și puterea locală a părintilor, să-și găsească drumul în viață pe cîl previzibile. Singurătatea într-un univers al competiției (modelul occidental) și singurătatea cînd eşti în afara rețelelor de privilegi ale oamenilor puterii (modelul comunist) sunt cadouri cu care societatea îi întîmplină pe cei mai mulți dintre acești absolvenți. Încercînd chiar din acest an, ziaristele interesate de „problemele femeilor” nu vor mai primi răspunsul (pe care l-am dat și eu): problemele femeilor

sînt aceleași ca și ale bărbătilor, numai că de regulă ele muncesc mai mult, și acestă, ci vor avea cazul concret al fetelor care termină anul acesta Politehnica, iar peste zece ani și de presupus că poate să apară chiar o debilă mișcare feministică în România, dacă, în mod mandat, ne gîndim la condiționarea ei economică. Societățile posttotalitare creează nenumărate probleme sociale și, cu cît te apropi, dramele se individualizează, motivatiile devin rezultatul unor interacțiuni etc. Aceasta este doar o abordare foarte superficială, s-ar fi putut înregistra alte găsuri, evident, în alte încăperi. Sîi singura închelere optimistă ar fi referirea la absolvenții de la Automatică, cei care își pun problema salarilor ce li se oferă, și nu a unul post de muncă, oricum și orfani.

(„Dacă ar fi să mai fac o facultate, aş face din nou Automatică, pentru că am terminat liceul de informatică și am fost canalizat în domeniul calculatoarelor. Cel care era intrat, au intrat din pasiune, pentru că era concurență mare.” • „Acum implementăm economia de piață. Oferte există, sănă în jur de 6-8.000 de lei în mînă.” • „Nu se pun probleme de loc de muncă, nici de primii 50 ca medie, ci de meseria pe care o și. Sînt colegi cu note mari, care nu și meseria. Aș da din nou la aceeași facultate, dar cu noua programă și noua dotare.” Ceea ce nu înseamnă probabil decât că va fi competiție și în vara aceasta la Automatică. (G.A.)

UN TEMP DE ADAPTARE NEAPĂRAT NECESAR

Prof.dr.ing. Constantin Ispas, decanul Facultății de Tehnologia Construcțiilor de Mașini:

• Absolvenții noștri nu au cum să mai intre în domeniul bugetar. Ar trebui să fie încadrati în industria producătoare, care acum este în declin. Neavînd întrări, întreprinderile nu au nici lești. Pe deasupra, sunt și în blocaj financiar, din cauza aceasta nu au cu ce să plătească salariile și atunci le este frică să angajeze. Cel de la SIMTEX, de pildă, au dat afară pînă acum cca. 600 de persoane (și mulți îngrăzi) din 2.300. Sîi încă trebule să mai facă reducere.

• Înțelectualitatea tehnică, mai ales cea bucureșteană, este îmbătrînită râu de tot, pentru că de ani de zile nu au fost primiți tineri, sau au fost primiți numai pe cîi oculte, pe pile. Dar din cauza propriilor dificultăți financiare, nu se pot gîndi la o perspectivă. Absolvenții noștri vor fi în putere creațoare cam peste 5 ani; au nevoie de o adaptare de cca. un an-un an și jumătate, după aceea trebuie să acumuleze, și pe urmă își vor da măsura.

• În întreprinderi am găsit în genere conducerea schimbă (directorul, inginerul-șef), unde era un inginer-șef capabil, acela și rămas, sau chiar a fost promovat. Au fost schimbări oamenii de pîie, pe care în schimb îi regăsesc în departamente (fostele ministeriale). Mai mult decît atî, la sedințele departamentului unde am fost, vocabularul este tot același. Departamentul mi se pare rupt de ceea ce se întîmplă. Întreprinderile le simt altfel, ele ar fi mai mobile, dar sunt blocate din cauzele enumerate.

• A fost o eroare gravă a guvernului să spună întreprinderilor (actualele societăți comerciale) să se descurce singure. Ele aveau niște legături cu materialele prime, cu întrări, dar (cel puțin) cele pe care le cunosc eu și care s-au rupt printre simplă decizie a guvernului; sănă acum fără miiri și fără pîdroare. Ele încearcă să-și refacă legăturile, dar nu au mijloace financiare, și nimenei nu stă de vorbă fără cec sau banii cash. În notele de comandă nu au încredere, pentru că nu sunt onorate. Întreprinderile ar putea să-și orienteze pîrlile, dar nu au autonomie pentru mobilitate.

• Autonomia este o vorbă în vînt, ea există numai pentru ca cîte de deasupra noastră să scape de niște probleme. Nică-

nol n-o avem, deciziile departamentului sunt și pentru noi obligatorii.

• La toate întreprinderile cu care am fost în contact pe linia cercetărilor (I.M.E.B., Semănătoarea, Platforma I.M.U.A.B., Platforma Titu, Platforma Pitești, Colibaș, Tîrgoviște) am încercat să găsim posturi pentru absolvenții noștri, dar mereu lucru n-am reușit, și mă doare sufletul pentru el, să-și înceapă activitatea chiar printre un titlu de somer (cum să-l numesc altfel?). Avem 463 de absolvenți și deocamdată doar 23 de posibilități de placare. Am încercat să luăm legătura și cu departamentul (fostul minister) dar am impresia că există o ruptură între departamente (fostele ministeriale) și societățile comerciale (fostele întreprinderi) noi create. Noi ne-am străduit să-i aducem pînă la diplome și avem foarte mulți copii buni care se vor pierde, vor căuta alte domenii, probabil domeniul comercial, pentru că avem și absolvenți din alii ani care să-și deschis magazine, agenții de turism (patronul de la „Paralela 45”, de pildă, este un T.C.M.-ist.)

• Sînt de asemenea îndurerat de faptul că mulți absolvenți angajați anul trecut sănă someri. Au fost puși pe liber fără nici să verifice a competenței, fără concurs, doar pentru că erau cei mai tineri. Degeaba încerc să-și conving pe directori că vor avea nevoie în schemele de organizare de două nuclee distincte, unde îi ar putea folosi pe absolvenții noștri, care ar putea gîndi în alt mod: 1. de concepție (această idee a instituților-mamut, de concepție, de proiectare tehnologică, așa se numeau înainte, este falimentară) și n-o să poată să asigure flexibilitatea și ritmul de retehnologizare a unei societăți comerciale; deci, fiecare firmă trebuie să-și asigure un atelier propriu de concepție, care în mod automat trebuie să facă și studiile de marketing, ca să cunoască exact ceea ce trebuie să conceapă; 2. laborator de încercare (nici un produs sau subprodus să nu iasă de pe poarta întreprinderii, fără să fie încercat după fabricație.)

• Ar fi păcat să recurgem la o acțiune drastică de reducere a cîrfelor de școlarizare anul acesta. Totuși, România are nu

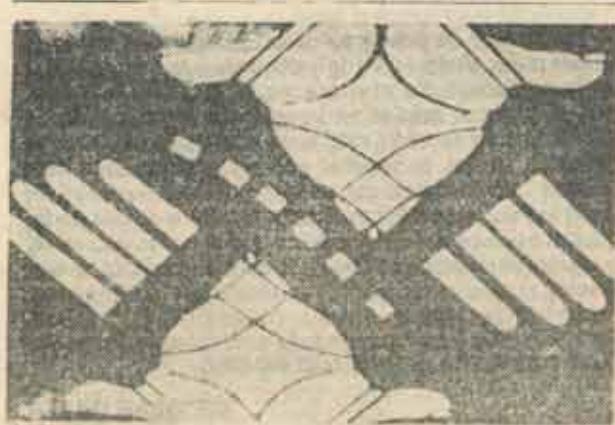
în funcție, dar instalată, o industrie și ar fi păcat să se piardă. Sînt sansă care ar trebui folosite. De pildă, noi cuprindem o arie economică ce are angajat peste 1 milion de persoane; cei 463 de absolvenți de anul acesta nu mi se pare un număr exagerat reportat la cifra de 1 milion. Vor intra 530, pentru că pe parcurs cam 11% se pierd. Sîi cred că trebuie să menținem spiritul de competiție la intrare. În proponerile pentru admisare ne-am gîndit și la absolvenții de liceu să nu fie socul prea mare; oricum vor îngroșa și el numărul somerilor. Este o sansă pentru ei și o posibilitate de selecție pentru noi. În Occident după trei ani rămîn cam 10% din numărul total inițial. Nicăieri nu am mai găsit o admisare așa de dură ca la noastră. În anul acesta vor fi aproape 130.000 la bacalaureat și dacă vor fi 30.000 de locuri, concurența nu va fi așa de mare.

• De acum informatica se va face din anul I pînă în anul V. Vor fi dezavantajăți tocmai absolvenții de anul acesta, pentru că ei n-au pris cine să fie ce.

• Societatea comercială care nu-și aleagă bine specialiști va fi din start falimentară. De aceea nu am acceptat cererile de angajare nominalizate. Dacă vrei persiana X, le-am spus, atunci luă 4-5 locuri, să fie și dintre absolvenții noștri cei mai buni. Sîi atunci să-ți retrăs cererea. Sigur, a fost o pierdere, dar trebuie să aveam și noi garanția că studentul respectiv este valabil din punctul nostru de vedere și am vrea să-și repartizăm măcar pe cei cu media peste 9.

• Alții ne-au cerut să le dăm primii 50 de studenți. Bine, de acord, le-am spus, crezînd că vor să-ți ia pe toți. Nu, să-ți aleagă noi pe primii doi. Nu e normal să-și supunea la o a doua probă, imediat după examenul de diplomă – le-am spus. Ar trebui să-și învăță, mai întîi, să le dai un temp de adaptare.

• Am întreținut la sfîrșitul lunii mai să facem o întîlnire a directorilor cu vîtorii noștri absolvenți, dar n-am avut cu cine, pentru că erau în toțul reorganizărilor, ai numirilor, ai alegerilor. Pentru anul vîtor intenționăm să-o facem din septembrie, octombrie, ca toți să se gîndească din temp, să se creeze și afișați pe teme de proiect de stat.

Petru Ovidiu, Katalin Tibor, Basarab Intră, Traian Gligor - România

O generație de sacrificiu

ORICE ÎNTREPRINDERE AR TREBUI SĂ PRIVEASCĂ ÎNAINTE

Interviu cu profesor doctor inginer G. Hortopan

GABRIELA ADAMEȘTEANU: Aș vrea să-mi vorbiți despre experiența dumneavoastră din acest an, ca președinte al unei comisii a examenului de stat și despre locurile de muncă ale proaspetilor absolvenți.

G. HORTOPAN: În acest an, ministerul nu mai repartizează nimic facultăților tehnice, care au fost rugate să caute singure întreprinderi care ar putea angaja absolvenți. Îar întreprinderile nu doresc să angajeze, dintr-un motiv de conjunctură și de vizion scurtă. În întreprinderi există foarte mult material uman de umplutură; dacă ar angaja, ar trebui să dea afară. Există o idee populistă, o înțelegere între director (care de multe ori este fostul director) și muncitorii (sindicatelor) care nu sunt foarte siguri în privința viitorului; și atunci, nu angajează pe nimeni. Directorii nu pot fi convinși să-i angajeze nici pe cei mai buni absolvenți. Este o chestiune de optică a întreprinderii. Orice întreprindere ar trebui să primească înainte, să primească absolvenții cel mai buni (prin examen, nu prin repartiție). Or, în momentul de față, lucrurile merg tot prin proptele: eu îl cunosc pe cutare, vorbesc cu cutare, întreprinderea e de stat. Cine pierde? Nu pierde nimeni dacă s-a angajat un om slab.

G.A.: Dar întreprinderile nu sunt și ele în fața somajului?

G.H.: Sunt în fața somajului, dar există această politică de a păstra cît mai mulți. Să nu neapără pe cei mai buni.

G.A.: Sunt mai buni absolvenții (chiar dacă nu au practică), decât mulți dintre cadrele vechi?

G.H.: Categoric. Sigur, întotdeauna trebuie să fie un patriarch care să îi dirigeze. În străinătate, un manager se cultivă, se plimbă prin toate secțiile întreprinderii, face de toate, și de abia peste 10 ani poate să fie manager.

G.A.: Am auzit că circa 5 ani de acum înainte absolvenții Politehnicii nu vor mai avea locuri de muncă.

G.H.: Dacă sistemul actual se conservă, lucrurile așa vor fi. Toată viața economică va stagna, atât timp cât nu se înfăptuiește ceva substanțial în întreprinderile industriale. Trebuie ca ministeriale să nu se desfîntă (cum s-au desfășărat) și trebuie analizată întreprindere cu întreprindere. Bucătă cu bucată. Deci, o analiză ghidată de minister care avea de fapt fondurile, creditele și repartiția de materiale. Întreprinderea trebuie pusă pe picioare, învățătă să învețe, și după aceea ministerul să se elibereze de ea.

G.A.: Credeți că și mamuții industriali puteau fi reinvățați să învățe?

G.H.: Dacă se făcea joncțiuni cu întreprinderi străine. Să au fost multe oferte, eu și tu ce să-ți împlimă în domeniul meu, electric, unde au fost delegați de la Thomson, din Franța, de la A.B.B. din Elveția. La Electroaparataj se duc discuții cu Merlin Gerin, o firmă foarte bună din Franța. Dar majoritatea acestor contracte nu s-au realizat din cauză instabilitățile politice. Conversațiile au început înainte de 13-15 iunie, după care multe s-au topit.

Retehnologizarea totală este o idee greșită

G.H.: Am vizitat în Franță o fabrică de izolatoare de sticlă, care își desfășura activitatea într-o hală veche, cu șerpiantă de lemn, pe care la noi pompierii n-ar fi admis-o. Ea exportă izolatoare în toată lumea și are și o sucursală în Brazilia. Singura construcție nouă era un copron din prefabricate, destinat adăpostirii produselor care suferă o îmbătrâinire naturală de un an (nici se de-tensionează). Această întreprindere avea un singur inginer, un singur director, mai mulți mașini și o linie de fabricație. La noi, retehnologizarea, întrumurătoarea domnului Petre Roman și preluată, este uneori o idee complet falsă.

G.A.: Dar condițiile de muncă în care se lucrează sănătoase nu sunt foarte rele.

G.H.: Sunt de acord. Dar ceea ce lipsește în primul rând

este gândirea, spiritul de inițiativă la nivel de conducere de întreprindere. Întreprinderile vor mai degrabă să facă experiente ca să rezolve problemele de acum. Să, dacă se poate, să facă numai negustorii (de exemplu, să cumpere producție de la fabrica aceasta Merlin Gerin și să le distribue aici). În aceste probleme de re-privatizare, trebuie să existe un ghidaj – care a lipsit total. S-a spus: am liberalizat întreprinderile, și s-a pus un S.A. În coadă, dar din punctul de vedere al fondului, nu s-a întimplat nimic. În plus, întreprinderile au rămas și neconectate între ele. Se știe de bine, de rău, cine furnizează materie primă, cine furnizează subansamblurile – o conexiune care nu mai există. Toată energia actuală pătuști, oarecum educate, se îndreaptă spre negustorii, oraceasta nu rezolvă problema producției. Cercetarea a fost complet lăsată în paragină. Întreprinderile n-au nici posibilitatea de a prospecta piață, de a vedea care sunt eventuali beneficiari. Excepții există, dar sunt foarte puține. În mare, este o catastrofă enormă.

G.A.: Ce posibilități de redresare vedeați?

G.H.: Redresarea ar putea apărea printr-un elan în construcții și reparări. Construcțiile, care au fost întrerupte, nu înseamnă numai cărămizi și beton, ci și instalații interioare, electrice, de încălzit etc. Toate acestea ar impulsiona;

G.A.: Care sunt marile întreprinderi care ar trebui închise?

G.H.: Întreprinderea de aluminiu de la Stalina, care consumă foarte multă energie (metalurgie combinată cu electro-tehnică). De asemenea, întreaga metalurgie (uzinele de metalurgie din Europa se cam închid).

Putem să facem un autobuz bun, dar îl facem prost

G.A.: Industria noastră ar trebui să asigure piață internă, sau ar putea să fie competitivă și pe plan extern?

G.H.: Ar trebui să facem lucruri de calitate în primul rând pentru piață interioară: putem să facem un autobuz bun, un troleibus bun, pentru că nu necesită tehnologii colosale, dar le facem prost. Ar trebui restructurația la nivel economic un Institut de omologare independent (la noi există unul, dar el depinde de minister): să-l obiectele nu din fabrici, în seturi aranjate, ci din comerț, din magazin; în lume sunt acum foarte avansate industrie calculatoarelor, informatică, dar să insistăm pe tehnologia de vîrf este timp pierdut, să întâmpinăm la import, cooperarea și fabricii de montaj, echipamente montate aici. În materie electrică există posibilități de dezfașurare, să înțelegem la nivelul doi în ceea ce privește instalări energetice, de alimentarea cu energie a locuințelor și a întreprinderilor industriale. Îar, în construcții, este cimp relativ limitat. Tot ce trebuie terminat este distrus, degradat prin furt, prin jaf – pagube de miliarde.

G.A.: De ce depinde de fapt dezvoltarea industrială?

G.H.: Sunt două lucruri importante: sistemul de credite și legislația. Orice firmă care vine vrea să aibă un cîstig, un carecă profit. Legile nu le asigură și nu le inspiră încredere că pot să investească aici. Se mai pot face asociații de întreprinderi cu caracter particular. Trebuie să sisteme de finanțare și o carecă înțindură. În Franță, de pildă, există un plan care fixează o direcționare. Ministerul, la noi, sănătoșează camuflate. De exemplu, la industria electro-tehnică există domnul Baltac care, într-un fel, se agăță, dar nu asigură nici o înțindură. Face din cînd în cînd cite o ședință, spune cîteva idei cu caracter general, de obicei „descurajă-vă” și cam astă. Aceste nucleo ar trebui să facute reale, fiecare întreprindere analizată: ce posibilități de export are, ori de asemenea a materiilor prime.

G.A.: În aceste condiții, totuși, numărul de locuri la examenul de admitere se conservă.

G.H.: Acum vreo 15 ani am făcut o analiză a numărului de studenți la instituțiile tehnice din România și din fostă R.F.G.

Aveam exact același număr de studenți, numai că populația germană era de trei ori cît a noastră.

Nu numai întreprinderile au rămas pe modelul vechi, ci și învățămîntul

G.H.: Dar în Germania nu există somaj pentru ingineri. Un absolvent primește trei oferte. Îar doctorii ingineri sunt vîneți cu cijivă an înainte de a termina. Sigur, este o diferență: cînd termină, ei sunt oameni autonomi și cu inițiativă. De pildă, după acest examen de stat, apreciez cît 20% dintre absolvenți sunt valabili ca viitori ingineri cu inițiativă. Cei alții au fost dopați ca să intre la o facultate, mulți sunt epulzați. În învățămîntul nostru, studentul este prea mult îndrumat. Ar trebui puse taxe la examene, la admitere – acum se repetă un examen și de 3-4 ori –, ar trebui redus numărul de ore pe săptămînă.

G.A.: Studenții de la Politehnica au într-adevăr o viață mult mai grea decât colegii lor de la alte facultăți?

G.H.: Mult mai grea. Am analizat planuri de învățămînt franceze, germane, americane. Numărul de ore la care studentul este obligat să stea este de 24-26. Acum, de la minister ne vine ideea să reducem de la 33 la 30 – este puțin. Îar orele de învățămînt dezvoltă în Occident spiritul critic și de inițiativă. Ideea de bază este să lucreze singur; de aceea, primește o lucrare de studiu din anul III și la intervalle ordonate la contact cu observațiile studenților și ale profesorilor, pînă ajunge să fie lucrarea lui de diplomă. Ai noștri învăță de regulă după notițe, fără să se atingă de cărți, de reviste. Mai este și conceptul disciplinelor zise sociale care le încarcă programă: fosti profesori de marxism care predau cursuri obligatorii de istoria civilizației. Așa ceva nu există în planurile de învățămînt din străinătate.

Peste zece ani va fi bine la noi

G.A.: Să care este moralul absolvenților și studenților din urmării ani?

G.H.: Majoritatea privesc spre străinătate. Cei mai buni vor să plece cît se poate de repede. Cu prima ocazie. Alții sunt amorfi. Politehnica are zeci de mii de studenți și era bine dacă trimitea o mie, două în Franță, în Germania, în America. Si ei veneau înapoi cu cunoștințe de specialitate, cu o limbă străină gata învățată..

G.A.: Cîji mai veneau...

G.H.: Randamentul ar fi fost 50%, merită. Si veneau înapoi, să și își păstreze cîștigul. Peste 10 ani va fi bine la noi. Sigur va fi bine. Dar lucrurile trebuie pregătite. Trebuie însă o înțelegere de nivel superior în această privință. Sunt zeci de mii de chinezzi în Statele Unite, în Germania nu există universitate în care să nu fie sute de străini.

G.A.: Cine plătește aceste scolarizări?

G.H.: În Germania, unde universitățile sunt în genere de stat, există numeroase organizații, în America, majoritatea universităților sunt particulare, în tradiția spiritului lor de inițiativă. Cel care a devenit milionar face o fundație și sponsorizează. Si mari companii, întreprinderile sponsorizează universități. Este un alt spirit acolo. Recalificarea, reciclarea în decursul unei existențe, este curentă. La noi intră într-o slujbă și din ea ieșii la pensie. Întreprinderile, nu statul (și în Germania, Franța) asigură „tratamentul de calificare” al muncitorilor de înaltă specialitate.

G.A.: Vor găsi absolvenții anului acesta loc de muncă, pînă la urmă?

G.H.: Vitorul pentru el nu este grozav deloc. Nu vor reuși să găsească angajament foarte mulți dintre el. Si pentru un tînăr inginer, este esențial, dacă nu profesează primii 2-3-5 ani, este pierdut.

**CÎND
ANGAJAREA
FETELOR
NU MAI E
OBLIGATORIE**

Nu, facultatea astă nu spune nici unei fete să-o mai facă. Mai ales cum sănătem privite acum • Si este o facultate grea, cel puțin astă de mecanică, T.C.M., au foarte multe proiecte pe care ni le-am făcut efectiv singure. Sau hai, că am mai fost și ajutată, dar am dat o grămadă de bani pentru ajutor • Poate era mai bine dacă nu intram, acum aveam un cabinet de cosmetica, mi se oferise sănăta astă • Problema cu fetele cred că a existat întotdeauna, dar era repartiția obligatorie, trebuiau să-o primească, cît că nu le puneau să facă tot ce trebuia, le marginalizau etc. • De fapt, cu excepția anumitor medi, o femeie poate să facă ce

trebuie, diferența e mică. Dar, pe de altă parte, e o meserie în care poți să stai chiar 14-16 ore pe zi. Or, o femeie are casă, copii • Așa cum se încercă să se construiască societatea acum, poate femeia nu trebuie să reușească profesional. Sigur, e o concepție mai arhaică, dar aşa se vede în jur. Femeia e ocupată și cu creșterea copiilor, și cu grija de mîncare, care nu a dispărut, iar în domeniul în care lucrăm noi (automatică) îți trebuie cel puțin 10 ore pe zi. Am încercat să mă angajez vinzătoare, dar nici astă nu mai găsești. Bine, părții mele nu sănă de acord, au și ei o pretenție: „te-am înținut 5 ani în facultate și acum să

ajungi să vinzi în magazine?”. Astă după părerea mea este o concepție provenită din socialism. Vinzătoare ar fi ideal, dar nu găsești nici măcar astă lucru • Ca vinzătoare pe B-dul Magheru ai o listă de condiții: să vîl aranjată, machiată, să n-ai obligații familiare, să depinză de ei și eventual să participe la concursul de miss, că trebuie să arăți întotdeauna foarte bine • Mai trebuie să ai 100.000 de lei că să găzești: dacă se fură, dacă se pierde. Si eu de unde să scoți 100.000 lei?

O generație de sacrificiu

VOR CĂUTA DIAMANTE ÎN TRANSVAAL

E plăcut să-l ascuți vorbind. La început tac, duși pe ginduri, suspendați de întrebare. Perspectivele care li săptă după absolvire? Multe și promițătoare, de-a dreptul eclatante. Surfing pe malurile Australiei sau scormontori de diamante în Transvaal, mărilișuri peste Rin sau măcar un post la I.C.A.B., unde naiba să piece și de fapt de ce îl întreb, pe ei nu-i întreba nimeni nimic. El trebuie să învețe, să se dizolve în materie – ca Greceanu într-un an, cît alii în zece – el săn fală și mindriațări, competențării de milne, constructorii (civil, industriali, instalatori, hidrotehnici, geodezi) ai Casei Comune. Au dat la Institut din diverse motive, este o meserie de vîtor, părții lor au terminat aici, să între orlunde flindcă altfel încălțau armata la dilbau sau pur și simplu pentru că era coadă mai puțină la înscrîere. După cinci ani este greu să se spună că ar fi făcut altceva, el trebuie să-si scoată diploma, unii urmează a două facultate, alii, mai pragmatici, produc bani, exemple sări cu dumitil, 80.000 de lei neimpozabil, trudii de 1 martie, îți dău amețeli, nu se poate spune că ajung de la un mărtisor la altul, dar ceva mal mult de o lună au dus-o binisor... În Gara de Nord, la firma Narcis, un vîtor inginer vă oferă zilnic sandvișuri gustoase și sănătoase. Sau ziarul „Reporter” are printre tehnoredactori studenți în ultimul an, hîrșii într-ale calculatoarelor. Așa că, e plăcut să-l ascuți vorbind. La început îți învârlule întrebarea într-un valătuc fumuriu de țigără, apoi ridică din umeri, după care tac. Au de recuperat oarecare faze la proiect, timpul îi presează inexorabil. Deși pînă la oamenii mai este o vară și deocamdată dusă e larna cu colții ei de fier. Nesiguranța zilei de miine este o umbră amenințătoare într-un colț pe care nu îl privesc prea des, și deocamdată sănătoșe și viață e frumoasă, ce să mai vorbim...

CĂTĂLIN POPESCU

PATRU INGINERI DIN CINCI VOR FI SOMERI

Perspectiva somajului în masă pentru noi absolvenți s-a conturat cu multe luni în urmă. Articole în presă s-au scris, interviuri cu miniștri s-au luat. Au apărut comentarii, sfaturi tardive. S-a subliniat că studenții au o mare vină pentru că au renunțat cu ușurință la repartiția guvernamentală, atunci, după revoluție. Deși oricum, o repartiție în nota anilor trecuți nu ar fi fost posibilă. Întreprinderi prospere nu prea sunt. Majoritatea au proprii lor someri, sănătoșe și în prag de faliment, sau de abia își trăsc zilele.

Prîmul pas în vederea unei abordări mai pragmatică a revenirii Ministerului Învățămîntului, care a adresat celorlalte departamente puncte de vedere și disponibilități. Răspunsurile au solet cu greutate, majoritatea vegetative. Guvernul se vede nevoie să emite o hotărîre conform căreia salarizarea

absolvenților de învățămînt superior este sponsorizată parțial primele șase luni. Nimeni nu poate însă preciza care este acoperirea finanțării a acestei hotărîri. Au mai fost părți din buget distribuite de mai multe ori. Pe hîrtie, iar agenții economici nu mai pot plăti pentru toate. Multe întreprinderi au dat răspuns net; nu au bani, nu-si pot permite gesturi de caritate.

Oricum, pentru sectoarele bugetare, speranțe mai sărit. Medicii și profesorii se pare că vor avea locuri de muncă. Înainte de grevă, Ministerul Sănătății apucase să se angajeze că va asigura anul de stagiu pentru noii medici. Dar situația se poate schimba de la o zi la alta...

Situația este însă dezastruoasă în învățămîntul tehnic. Cel 11.000 de absolvenți trebuie să-si împără 400 de posturi. Absolvenții de la Mine dispun de 1 (un) loc de muncă, ideal înaccesibil celor de la Petrol și Gaze, care nu au nici unul. Aceste date provin din ofertele centralizate de Ministerul Învățămîntului.

Facultățile au luat treaba pe cont propriu, căutând locuri de muncă pentru absolvenții lor. Fără călăuzitor a fost tot cel al relațiilor personale, deși bineînțeles că prestigiul facultății contează și el. Secția de Mecanică Agricolă din Institutul Politehnic București nu a reușit, de exemplu, să obțină nici un loc. Agricultura pare să nu aibă nevoie de specialiști, nici măcar de cel care au absolvit cu nota zece. Mai puțin de 5 la sută din necesar sări și ofertele pentru T.C.M. Diplomele semnate proaspăt au devenit complet nefolositoare. Se așteaptă o minune. Aceeași situație și la Mecanică.

Contraște așteptărilor, nici electroniști nu se bucură de prea

mare căutare. Abia zece la sută pot aspira la ofertele sosite la decanat. E adevarat că întreprinderile de profil săn că părăsesc, dar nici decanatul nu a insistat din cauza asta. Speră probabil că se vor descurca ei, absolvenții, cumva. Mai bine stau cei de la Metallurgie, măcar 90 la sută nu vor primi în viață profesională ca someri. Nimeni nu le garantează, însă, că nu vor fi someri peste o lună de zile.

Privilegiate par a fi facultățile care pregătesc specialiști pentru domeniile vitale. Regia Căilor Ferate poate prelua integral absolvenții secțiilor de profil. Sectorul energetic absorbe jumătate dintre absolvenții la Energetică. Jumătate a ajuns să însemne enorm. Aceeași situație la Chimie, unde jumătate speră într-o angajare.

La Automatică atmosfera este mai degejată. Relațiile tradiționale cu întreprinderile, reînnolte printre corespondență acerbă, au avut ceva succese. Poate și interesul acordat problemelor a fost mai mare. Ofertele acoperă peste 50 la sută din cifra de absolvire. Mulți și-au găsit singuri post. Cei mai buni au ginduri de plecare.

Cum vor fi ocupate aceste posturi? În cele mai multe cazuri se ține cont de condițiile impuse de întreprinderi. Facultățile sunt simpli mediatori, garanți pentru noii specialiști. Alegerea propriu-zisă revine solicitantului. Profesorii pot da unele recomandări, atât.

După datele actuale, patru ingineri din cinci dintre absolvenții din acest an se pare că vor fi someri. Miniștrile, facultățile și părții fac ce pot, dar se pare că este mult prea puțin. Nimeni nu ajunge la rădăcina problemei. Speranțe mai sărit, dar puține. Să căutările de-abia au început.

COSTEL OLARU

IERI EROU, ASTĂZI SOMER

Stă pe pat și mă privește plină și. Înții să-mi spunei cum m-ai găsit, zice. E foarte simplu, am întrebăt la liceu care este situația absolvenților de anul trecut și ei ne-au spus să vorbim cu tine și De parcă el săn căre și situația, zice el. Îngindurat, ne-au pus diploma să de-lăcătuș mecanic în brațe și la revedere, ba nu, s-au mai lăudat doar trei profi cu cîți elevi le-au intrat la facultate – oricum nu-i meritul lor că aceea se preparau. De la tine din clasă cîți au intrat? Vreo zece, alti, și din cei picăți doar unul s-a dus la liceu să ceară o repartiție pentru locul de muncă, și aceea mai mult de poartă, bineînțeles că nu era nici un loc.

Bei vrei banalități, îți mai spun, tezumă Sandu, la fel de plină și. Situația lui nu are chef să-o discute, e indecent, zice. Cu toate asta ei este un erou al Revoluției, a fost pe 21 în Piața Universității cu încă trei colegi. Unul e mort, ceilalți doi au plecat în străinătate, el este ultimul rămas pe aci. Știu eu melodia aceea cu Al. Andrei „Toți prietenii mei au plecat?” Nu? Nu-i nimic. Toți prietenii lui au plecat. Într-o formă sau altă. Ultima a plecat prietena lui, i-a spus: dacă îmi zici să stau, stau, dar cum putea să-si ia el o

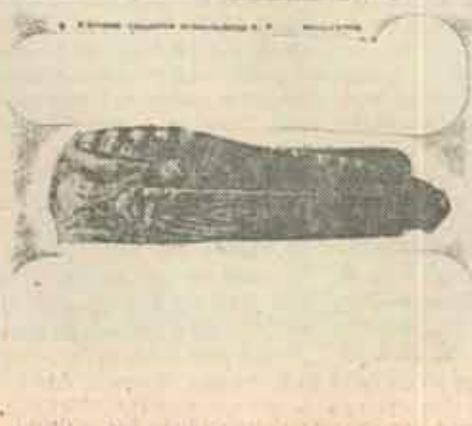
asemenea răspundere, fătă de lîceu, vă dai seama, a plecat cu părții. N-avea de gînd să se însoare cu ea și. În general, e împotriva căsătoriei, dar se înțelegeau bine și demult ajunse săn la concluzia că viață în România este inacceptabilă pentru că nu poți să zbori cu balonul dacă ai chef, chiar dacă cheful acela este o dată în viață, nu contează. Vola să dea admisiune la I.A.T.C. în 1990, visul lui este să ajungă regizor de film, un fel de Dan Păta, spune, deși acum nu mai e sigur, a auzi că Dan Păta a devenit vînă oficial, s-a îmburghesit, dar nu lasă pe nimeni să-l spună asta, totuși, știe că a auzi, așa e cu stirele triste, undeva le-a auzi deși nu-i amintesci cine îi-a spus, arătă tăcut cu țigără spre afișele de la Pas în doi și Concurs de pe perete. Și eu săn la fel de singur, spune simplu și pare o confidență adolescentină, absolut deloc dramatică, a auzi că Bleonț e insurat și are o groază de prietenii, nu că ar vrea să-l stie singur, dar, oricum, personajul din film îl plăcea mai mult. La flaut nu cîntă și nici scrizmă nu face, și dacă vreau să-l săn de ce nu s-a dus la admisiune, deși e convins că cei de la școală nu să-ai juțut gura, să-știu atunci că n-a mai lesit din casă după mineri, a făcut un blocaj psihic. După cîțiva luni au vrut să-l ducă la spitalul 9 – mama, că tatării, directorul liceului și o gașcă întreagă de binefăcători, care mai de căușă și statuiri și citate, era rîsul dracului. El, oricum, nu vorbea cu ei, deși pînă la urmă totul să-a dovedit benefic, nu numai că nu s-a sinucis, cum se temeați îl, ci a învățat din nou să rîdă, și a rîs bineînțeles de el, a rîs copiose. Ce a fost școală după Revoluție, n-are rost să discutăm, totuși lumea îl lăua în brațe și toți profesorii se fereau să-l scoată în lecție. Cel care murise fusese colegul lui de bancă, dar astă sună că într-un film prost – spune –, ai vîzut filmul cu Ryan O'Neal cînd ei spune: „Să era cel mai bun prieten al meu?” Nu? Nu-i nimic. Oricum, a fost nostrim, școală a fost plină de lepre și la fel e și azi, el a avut o poziție tare, a fost un fel de lider, au vrut să aruncă afară cîțiva profi, dar pînă la urmă au hotărît că lăterarea generală e mai bună. Ce idiot am fost, spune scrisul, doar pentru că toți îmi strîngau mină și îmi ziceau: Sînt mindru că ai fost elevul meu, de parcă dacă era după educația lor am îl fost noi acolo în Piață. Pe

nol ne educase Pita cu Pustiul lui, deși nu ștui unde a fost Pita atunci, ultim, de abia acum îmi vine ideea. Așa că, nu m-am dus la prima admisiune liberă la I.A.T.C. și mai bine am făcut că am auzit că larasii a fost o admisiune dintr-alea, cu Rebeniuc rector cu tot, așa e la noi, nu pot să aș încredere în nimeni și nici balon n-al. Directorul e băiat bun, probabil că mi-am dat seama, dacă am vorbit cu el. El-i au pus, după revoluție. L-au nenorocit, oricum nu poate schimba nimic și își pierde totă vremea la școală. Atunci, cu spitalul 9, n-a fost prea simpatic, facea pe rajonalul, ai totuși viață înainte, zicea. Care viață? Într-o vreme a scris versuri, a citit cărti bune, de exemplu Minima morală, care nu-i o carte pretentioasă, e pur și simplu bună, dar Dinescu și Pleșu l-au dezamăgit după revoluție, așa că el nu mai are de ce să trăiască, nu vrea să mai ajungă în tara asta nici președinte A.C.I.N., nici la Uniunea Scriitorilor și nici ministerul culturii. Sigur că omul nu trăiește numai pentru funcții, dar nici cu filmele astea, a citit un interviu în care Mircea Daneluc voia să plece din nou în America, pentru că muncitorii lucrau pe platou cind aveau chef. Are mulți prieteni la I.A.T.C. și toți umbi în nebunii sănătății și găsească un post pe la ziare, că de regizori nu are nevoie nimeni, cinematogra-

grafia e falimentară. Să faci film, ce rost are să scrii la ziare, totuși lumea scrie la ziare azi, și scrie prost, n-are rost să mă supăr, așa stau lucrurile, dacă am altă părere n-am decit să-n-o scriu pe a lui, că oricum n-o să apară în vechi amărtilor asta de articole, presupunind că eu aș fi în stare să-l scriu.

Loc de muncă nu să-a căutat, că a cîlit în ziare că sănătății sunt numai în construcții. A lăsat ca vînzător într-o consignație numai pe valută, dar să-scribil, astă nu e viață, să vinzi partumuri de contrafacere la smecheri. În Ianuarie 1990 a avut, o mare sansă, i-a propus revista „La Croix” să fie corespondent, săiu că este erou, mă rog, vorba vine, au vorbit cu el, că el vorbește franceză, îi-ai întrebat care este autorul lui preferat și el a spus că Romain Gary. Le-a rupt gura, dar n-a fost în stare să scrie nici o corespondență, și mai greu să scrie decit să vorbești, și pe urmă primăvara trecută a fost ocupat să manifesteze contra guvernului. La I.A.T.C. osă mai dea dacă are chef. Si dacă nu? Atunci nu. La învedere și să știu că nu așa se scrie un articol, trebuie să te duci la Inspectorat, la minister, la oficiul său. Atât de la mine că în tara astă particularii nu intrează pe nimeni, auzi? Așa să scriu. Pe nimeni.

CRISTIAN IONAȘCU

Lukasz Malin, Koss Balázs
Fotofoto Hora - România

Întîlnirile Confederatiei Europene

MASĂ ROTUNDĂ LA G.D.S.

Prima întîlnire a Confederatiei europene a fost convocată de inițiatorii ei, Václav Havel și François Mitterrand, la Praga, în 12, 13 și 14 iunie a.c.

Ideeoa Confederatiei a fost evocată pentru prima oară în discursul lui François Mitterrand din 31 decembrie 1989. Vorbind de transformările democratice în Europa de est, președintele Franței și-a exprimat atunci speranța că o Confederatie europeană va putea luce naștere încă din deceniul ultim al secolului nostru. La 10 mai 1990, la Strasbourg, Havel se va referi la o posibilă Confederatie europeană, capabilă să sprijine comunitatea statelor democratice din Europa și mai ales pe cei veniți. În aceeași zi, la o conferință studențească, François Mitterrand schizează perspectivele și domeniul posibil de funcționare al Confederatiei europene. Patru luni mai tîrziu, la 14 septembrie 1990, în cursul conferinței de presă comune de la Bratislava, cei doi preș-

dini încearcă convocarea unei întîlniri inspirate de congresul european de la Haga din 1948. Sub o dublă denumire, redactată în cehă și franceză, SHROMADENI O EVROPSKE CONFEDERACI - ASSISES DE LA CONFÉDÉRATION EUROPÉENNE, această întîlnire a avut loc la Praga.

Întîlnirea Confederatiei a început printr-o sesiune plenară în care Václav Havel a prezentat discursul său de deschidere. Timp de o zi și jumătate, în continuare, lucrările s-au desfășurat în peste grupe de lucru, organizate în jurul unor teme precumtoare ce esențiale pentru destinul comun al Europei și deci și ai unei eventuale confederări: energie, rețele de comunicații, circulația persoanelor, mediu ambiental, cultură; cea de a face temă și o comisie specială - a fost dedicată „problemelor generale” și s-a ocupat de rolul, construcția instituțională și perspec-

tivele interstatale asupra Confederatiei, în context european și mai ales global.

Comisiile au elaborat fiecare un raport - de fapt o agenda, o listă de probleme. Aceste rapoarte au fost prezentate plenului întîlnirii în ultima sesiune din 14 iunie. Sinteza celor peste rapoarte va reproduce ansamblul intervențiilor prezentate la conferință. Guvern și organismele Europei vor putea găsi aici o vizionă asupra orientării Confederatiei, așa cum au vizat-o participanții la această primă întîlnire. Întîlnirea s-a încheiat cu o scurtă intervenție a lui Václav Havel și discursul de închidere al lui François Mitterrand.

La întîlnirea de la Praga nu au participat reprezentanții oficiai ai statelor. Nimeni nu a fost imputernicit cu vreun mandat. Cei 142 de participanți - invitați de organizatori - s-au reprezentat doar pe ei însăși așa că, în lista conferinței numele lor a apărut fără nici o specificare - de funcție, ocupație sau ţară de origine.

Printre alii, la întîlnirea de la Praga au participat Ales Adamovic, Robert Badinter, Egon Bahr, Fjodor Burlatski, Ion Caramitru, Karl Carstens, Mariana Celac, Emilio Colombo, Nicolae Constantinescu, Alain Decaux, Smaranda Enache, Timothy Garton-Ash, Jiří Hořej, Stanley Hoffman, Hisanori Isomura, Ismail Kadare, Rudolf Kirschlag, Cardinalul König, György Konrád, Mircea Malită, Tadeusz Morawiecki, Melina Mercouri, Maria Mészáros, Ilya Prigogine, Kazimiera Pruszkiewicz, Antoine Riboud, Walter Scheel, Mihai Şora, Román Tamás, László Tókés, Simone Weil, Andrzej Wajda. Au participat de asemenea observatorii ai instituțiilor comunitare europene și internaționale (Parlamentul european, CEE, Secretariatul C.S.C.E., O.E.C.D., B.E.R.D., Consiliul European, E.F.T.A., O.N.U.), gazetari, invitați, experți.

MARIANA CELAC

O VICTORIE A SOCIETĂȚII CIVILE ASUPRA POLITICULUI

● Europa — un spațiu continuu

Mariana Celac: La întîlnirea de la Praga, consacrată Confederatiei europene, eu am participat la secția Mediu ambient, sisteme de localități, așezări umane. Cred că a fost secția cea mai optimistă, pentru că, în vizionarea celor care au participat la această secție, singura salvare a omenirii constă în tratarea spațiului ca un continuum, astfel încât nu te poti gîndi la Europa de către ea într-un cotor continuu, acoperit de un cer continuu, cu păduri continue, cu sisteme de localități care nu au granite, cu râuri care sunt poluate și care trebuie de poluate...

Smaranda Enache: Eu am participat la lucrările unei secții care, foarte prudent, s-a numit Secția chestiunilor generale. Au fost acolo foarte mulți politicieni — fosti președinți de stat, fosti miniștri de externe —, iar atmosfera nu a fost prea optimistă. Din discuțiile la care am asistat, răzbună în permanentă spația pentru granite, și, chiar mai mult, spația că, după o Europă împărțită în două blocuri, am putea asista la o Europă împărțită în cel puțin trei blocuri.

Evident că politicienii sunt mai puțin capabili sau mai puțin liberi în a gîndi Europa ca pe o globalitate. În principal, s-a discutat dacă e nevoie sau nu de o nouă instituție europeană pe lîngă cele existente, care să fie extensia geografică a acestor instituții, cu nume să poarte, dacă trebuie „institutionalizată” sau dacă nu trebuie să rămîne un ideal spre care să tinem.

Asupra acestor chestiuni s-au emis mai multe păreri, ajungindu-se, în cele din urmă, la un consens asupra faptului că o confederatie europeană poate să devină un ideal, iar pentru realizarea acestui confederatii ar putea exista o structură foarte suplă, un fel de secretariat. Cît privește extensia geografică, s-au făcut referiri nu atât la o Europă clasică, din Anglia pînă la Urali, ci la o Europă a stilului de viață și a valorilor unanim recunoscute ca europene. Am urmărit cu mare interes cu cătă aplicării și cu cătă înțelegere și reprezentanții, oamenii investiți cu mandat. Ceea ce s-a petrecut la Praga și însoțită întocmită unor agende de probleme care să fie preluate ulterior de către cei care trebuie să alcătuiesc niște documente sau niște planuri pentru o acțiune următoare. Desi printre participanți au fost desigur nume sonore care evocă spațiul politicului, al mandatului național și al masinării de stat, ei nu au fost prezenti la Praga decât ca purtători ai unei experiențe personale, eliberată de orice constringere.

● Transgresarea granitelor

Mariana Celac: Ar trebui precizat un lucru: întîlnirea de la Praga nu a fost o întîlnire de reprezentanți. Participanții nu au avut vreun mandat din partea cuiva anume... A fost un brainstorming, o problematizare prealabilă oricarei inițiative de tip instituțional sau politic. Probabil că, ulterior, vor avea loc întîlniri care să angajzeze și reprezentanții, oamenii investiți cu mandat. Ceea ce s-a petrecut la Praga și însoțită întocmită unor agende de probleme care să fie preluate ulterior de către cei care trebuie să alcătuiesc niște documente sau niște planuri pentru o acțiune următoare. Desi printre participanți au fost desigur nume sonore care evocă spațiul politicului, al mandatului național și al masinării de stat, ei nu au fost prezenti la Praga decât ca purtători ai unei experiențe personale, eliberată de orice constringere.

La secțiunea la care eu am participat a fost evident un lucru și anume, încercarea de a vedea ideea confederatiei nu ca pe o reunire statală, o înțelegere între autorități naționale, ci ca pe o suprapunere de proiecte diferite. O confederatie, dacă vrei, sub formă de tort — pe fiecare foaie întimplindu-se alte lucruri. În acest sens a fost vorba mai ales de proiecte regionale care transgresează granitelor. Pentru cei din secția de cultură s-a pus problema instaurării unei stări de spirit

care acceptă toate diferențele, care încurajează toate limbile, care vede o istorie a Europei nu ca pe o istorie a conflictelor, a invingeților și a invinsilor, ci ca pe o istorie a contribuților particolare la o experiență spațio-temporală comună. Această întîlnire a apelat la ceea ce noi numim societățile civile ce devin conștiente de ele însele pentru realizarea unei posibile confederări care să nu fie începută de sus și care să poată rezulta dintr-o înțelegere pe aceste orizontale de diverse tipuri. Nu stiu ce spune istoricul Radu Popa, dar eu imi păstrează neîncrederea în spațiul politicului și în eficiența puterilor de stat care sigur că au rațiunile lor de a fi, dar care, nu întotdeauna sunt și ale mele.

Radu Popa: Ați evocat constituirea unor structuri care se vor articula pe spații mari fără a tine seama de granitele tradiționale create în ultimele secole. Din acest punct de vedere, cred că omenirea va avea de eldită, în sensul că toate frântările la care asistăm în prezent se vor atenua. N-ăs vrea să evoc din nou problema vecinăților noastre, dar este absurd, de pildă, să privești Dobrogea cu hotarul care este trasat acum și să nu gîndești Dobrogea ca un tot unitar. Un tot unitar care va trebui să-și găsească argumentele de ordin spiritual, ideologic și uman pentru a se constitui ca atare. Gîndindu-mă la acest tip de integrare spirituală, artistică, umană cred într-o Europă în care să dispare granitele păzite de soldați. Cred însă că aspectele prioritare sunt cele care tin de condițiile economice ale vietii noastre.

Mariana Celac: Mariile proiecte interstatale care au nevoie de importante resurse financiare pot fi înlocuite de o rețea de mici proiecte, generate de comunitățile locale. De exemplu, depoluarea cursului Dunării este o foarte mare problemă și ea trebuie atacată cu mijloace uriașe. Dar în același timp, ea poate fi văzută și ca o suțină de proiecte foarte mici care să rezolve prin coordonare toate sursele de poluare ale poluărilor Dunării, care, toate, sunt locale.

Radu Popa: Asta ar presupune o anumită generozitate a organelor centrale, o disponibilitate spre decentralizare și acordarea drepturilor de dezvoltare pentru instituțiile civile care există la marginea autorității statului.

Mariana Celac: Această întîlnire mi s-a părut convințătoare tocmai pentru că a ocolit masinăriile de stat, propunând o agenda realistă în niste probleme extrem de serioase.

● Faza de neputință a politicului

Smaranda Enache: Ar fi de precizat o nuanță: faptul că doi președinți de stat, Havel și Mitterrand, au găsit cu călău să înțeleagă un dialog al cetățenilor Europei reprezentativ o victorie a societății civile asupra politicului. Politicul însuși a ajuns la o fază de neputință în realizarea oricărui proiect în afara societății civile. Este foarte important că în Praga noj ne-am reprezentat pe noi ca persoane, ca părți ale societății civile, dar rămîne la fel de important că această idee a incitat în mintea unor oameni politici. Cred că este un început pentru ceea ce îmi permit să sper că ar putea să fie evoluția viitoare a vizionii asupra politicului și în special a vizionii politicului asupra lui însuși. În definitiv, mulțimea de conflicte de tip național care există nu numai în Europa sunt urmarea unui exercițiu fals al politicului care, în loc să administreze, separă societățile civile, or, societățile civile, exact ca și celul sau covorul verde de care ati vorbit și care se întind din Anglia și pînă dincolo de Urali, constituie un continuum cu specificități evidențiate distincte. O Europă a diversităților așa cum este ea astăzi, nu mai poate fi administrată prin niște puncte de vedere rigide și exclusiviste. Frontierele trăsute de politic ajung în ultimă

instanță să paralizeze acest politic, pentru că societatea, în întregimea ei, este o încrengătură de interdependențe. Or, a le administra univoc înseamnă un eşec. Din acest punct de vedere, confederatia europeană să ar putea constitui tocmai ca o mulțime de relații orizontale care se suprapun, dar care în orizontalitatea lor sunt extrem de vaste; o integrare europeană este o integrare a diversităților, a regiunilor, a autonomiilor locale, a cetățenilor, în definitiv. Pentru că aşa cum în unele țări, după ce se construiesc clădiri, nu se trasează imediat asfaltul, ci se lasă să se vadă pe unde își croiesc oamenii drumurile cele mai scurte, tot așa și politicul trebuie să înțeleagă faptul că, indiferent de dirijismele sale, oamenii au anumite cărări pe care le străbat.

● Un stadiu al dezideratelor

Anca Oroveanu: Eu sunt de partea celor mai optimiști. Sigur că ceea ce ar trebui să avem ar fi o Europă sau o lume în care puterea politică să se mutuosească să studieze compatibilitățile dintre inițiativele locale. Numai că ne aflăm în fața a tot felul de paradoxuri. De exemplu, o unificare în plan economic e posibilă, dar, în acest moment, nu s-ar putea face doct în primă fază, care se iau la un nivel politic. În schimb, la prima fază, ar fi posibilă nu o unificare, dar o circulație liberă, o permeabilitate foarte mare în planul schimburilor de idei, în plan cultural etc., numai că aici lucrurile se izbesc nu de politic, ci de percepții oamenilor, de niște bariere care vin din ideologie, iar ideologie, în cele din urmă, este reductibilită la o persoană. Mă tem că societatea civilă e departe de a fi în înțelegere cu nivelul ideal pe care-l dorim și că, de multe ori, cărările de care vorbea d-na Enache sunt cărările în direcția unei opacizări a granitelor, a unei amplificări a conflictelor prin exacerbarea sentimentului național, în detrimentul unei comunicabilități. În acest caz nu putem să ne așteptăm de la politic ca el să înțeleagă ceva ce ar trebui inițiat de societatea civilă și, în realitate, ne aflăm în stadiul dezideratelor, în care o conferință, ca cea de la Praga, ar putea să creze o anumită stare de spirit, o creștere exercitată și multă și asupra politicului, dar și asupra societății civile.

Smaranda Enache: Foarte adesea ceea ce se numește educație reprezintă o întreagă mitologie națională creată și întreținută de politic. Devenind un monopol al politicului, societatea civilă ajunge să-si fie silesi inamică.

Anca Oroveanu: Pe mine mă preocupă în egală măsură faptul că politicul manipulează astfel de lucruri, dar și faptul că ceva este de manipulat. E greu să restringi totul și să pui totul pe seama a ceea ce vine ca noxă dincolo politic spre societatea civilă. Văd și ceea ce provine dincolo societatea civilă și de care politicul poate profita în anumite împrejurări. Sper că aceste lucruri vor suferi modificări și că parte din comunicare generoasă, toleranță, înțelegere va predomina asupra izolacionismului. Cred însă că aceste modificări vor avea un interval de timp deținut de lung, și nu mă gîndesc numai la zona noastră, astăzi, nu într-o incercare, ci la întreaga aria europeană. Încercând o privire în viitor, ar spune că suntem înclinati să văd un viitor nuanțat de această continuare a căutării identității, a afirmării diferențelor, a căutării de radicali din ce în ce mai particulare și mai individualizate, decât o generalizare care să transgreseze diferențele. Încercând un pseudomodel mecanicist, ar zice că între integrare și diferențiere există o relație directă și s-ar putea spune că produsul dintre integrare și diferențiere este o constantă. Cu el în anumite zone se produce o unificare, cu altă tentație afirmării diferențelor o să existe.

A consemnat RODICA PALADE

secolul XX: vremuri și atitudini

Alina Mungiu

SALVATI STATELE UNITE ALE EUROPEI!

Întrebă la New York, în urmă cu două luni, despre ceea ce poate face America pentru Europa de Est, directorul postrevoluționar al Actualităților televiziunii bulgare a dat un răspuns exemplar: „Puteți face orice cu condiția să nu procedați cu noi cum ați procedat cu curzii. Nu ne încurajați mai întâi, ca să ne lăsați în vola soartei după aceea, a spus el. Pentru că atunci este mult mai greu.” Avusește și el, ca și noi, probabil, părții și bunicii care ascultaseră radioul noștru de noapte, ani de zile, așteptând să vină americanii să îl scape de comunism. Si americanii n-au mai venit.

Au ajuns la concluzia că pot coexista.

Astăzi, coexistența pare să se prelungescă dincolo de limitele ei firești. Sunt descurajate, uneori mai măscat, recent însă de-a dreptul pe față, aspirațiile de independență ale republicitelor sovietice și jugoslave. În drumul lor absolut natural spre autodeterminare, aceste teritorii și așa oropsite de soartă s-au trezit brusc că stinjenesc noua ordine mondială împresurată de armata federală. Croația primește asigurări că nu va fi recunoscută de nici un stat cestic, de Statele Unite în primul rînd. La Vilnius sunt tăiate legăturile telefonice, în vreme ce

președintelui Landsbergis î se dău la Paris cadouri simbolice. Si totă lumea civilizată lasă să se înțeleagă că este vorba de o adevarată nebunie a etnilor din Estul Europei. Toate ar fi cum ar fi în această regiune a continentului, se dă și înțelegă, dacă nu și-ar pierde mirințile miciutele popoare înde lung frustrate care vor, lată, mai mult decât posibil.

Discuția despre naționalismul periculos al statelor din Est ocobește cu bună stință faptul că aceste state sunt obligate să recurgă la maximul de emancipare pentru a scăpa din sistemele comuniste. Minoritatea croată anticommunistă nu are cum contestă votul populației majoritare a Serbiei, care a legitimat comunismul. Singura cale pentru aceste minorități lucide de a scăpa de tiranii majoritatilor manipulate este emanciparea națională. Cu aceasta se atinge și obiectivul democratic.

Compararea illuзиilor sau a croaților cu francezii din statul Louisiana care s-ar emancipa împotriva Washingtonului cuprinde o confuzie tragică. Una este o minoritate într-un stat liberal și astăzi în totul alt stadiu de dezvoltare politică, și alta este o minoritate într-un stat imperial. Probabil că

Revel are dreptate când spune că statul național este principalul obstacol în calea socialismului universal, dar astăzi nu înseamnă că socialismul universal ar putea fi altceva decât o etapă post statul-național. O comunitate europeană nu poate să apară decât după dezvoltarea și decăderea naturală a statelor-naționali cele mai reprezentative. Dacă s-ar putea naște statul universal atunci cind hotărîm noi, atunci și Napoleon ar fi avut, poate, mal mult succes. Pentru că elementele succesului nu-l lipseau cîtva de puțin. Doar atât, că nu era acela momentul.

Dacă în Europa de Vest momentul a venit de vreo cîțiva ani – cu imperfecțiuni, Marea Britanie și Elveția o dovedesc cu prisosință – în Estul European situația este radical diferită. Nici nu putem sări 50 de ani de istorie. Fostul Imperiu Iarist, ulterior sovietic, nu poate trece direct în stadiu de republică democratică multinnațională. Trebuie întâi să fiu liber ca să pot hotărî ce fac cu libertatea mea. Altfel, nu este decât o slavie prelungită. Cetățenii de Est să sară o etapă, Occidentul nu ne cere ceva nerzonabil, ci de-a dreptul imposibil. De unde ar avea mica Moldova sau mica Slovenia re-

surse să lupte cu Centrul, părăsite fiind de lumea întreagă, dacă nu ar avea intuiția că logica istoriei este de partea lor? În Europa nu săpătoare sinucigașă, în cea mai ingădăită luptă, eroii păstrează un dram, drăguțe.

Un interlocutor american care nu părăsise niciodată America, cu excepția unor sejururi în Bahamas, îmi expunea acum cîteva motivele îngrăitorale sale. „Vol, europeanii, mereu faceti prostii, îmi spunea, și trebuie să venim noi să terminăm răboala. Începe de vol. Ce tot aveți de împărțit în bucătăcia aceea de loc, unită-vă odată și terminați; picture yourself some United States of Europe, wouldn't this be great? Replica mea a rămas nerostită. Mi-am amintit doar de extraterestrul lui Vonnegut care voia să scrie Evangelia mai bine decât fusese scrisă inițial. Era imposibil să spui extraterestrul, ca și americanul meu, că, bună sau proastă, Evangelia a apucat deja să fie scrisă, ca și istoria Europei, și nici o simplificare izbăvitoare nu mai poate ajuta cu nimic. E ca în acele labirinturi în care zărești usă de leșire, dar nu poți trece prin geam ca să ajungi la ea, trebuie mai întâi să te îndepărtezi ca să te apropii.”

Bedros Horasangian

EXTREMA DREAPTA ȘI BISERICA

Intervenția în allegro valorifică minteaș de cel mai important cotidian al momentului poate fi, în ultima instanță, binevenită. Apărând din rațiuni și argumentații secundare. Totuși de aceea nu de „mai mult decât un răspuns d-lui Andrei Pippidi” ne vom agăta în rîndurile și gîndurile ce urmează, ci de alte fizi decăduțe din ceapa gîcivel. „Temeli” sunt mult prea importante și grave ca să ne lăsăm furaj de propriile noastre izbucniri temperamente. Osîrdia și consecvența lui Sorin Dumitrescu în planul impunerii unei idei-proprietări sunt remarcabile. De introducerea învățămîntului obligatoriu religios este vorba. Și, în principiu, poate, nu ar fi fost nimic de obicei dacă lucrurile ar fi rîmpețit și sărălie de fapt clare. Fără ambiguități, chiar vocuri. Cu atât mai mult cu cît pînă pe terenul gîngăi ar fi credințelor și alidelor religioase. Dar, nu îl spesc. Încă foarte multe date istorice, nu suntem, încă, în posesia unor analize scrise ale fenomenelor ideologice, istorice și politice ce s-au manifestat de la începutul de secol și pînă azi. Resimțim acușa lipsa unor informații amănuințate și netrucate despre ce s-a întîmplat în țara noastră. Fără să citim cu atenție aceste pagini de istorie nu putem întoarce pagina cum bine spunea președintele bulgar. Și atunci cum să judecă azi și acum ce e bine și bun pentru viitorul nostru dacă nu suntem, încă, în stare să deslușim cu exactitate, în amînunt, propriul nostru trecut. O radiografia cumpănă și nevoală, prejudecățile istoriei noastre din ultimele decenii nu a fost făcută. Resimțim cu toții și în destule plăuri aceste carenje informaționale. Și atunci cum să ne despărțim gruia de negină fără să demontăm toate articulațiile și mecanismele binelui sau răului din trecut? Doar prin stări umorale și dueluri publicistice spre amuzamentul galeriei nu vom descrie propriele noastre nevoi. Cine a citit articolele lui Andrei Pippidi și Sorin Dumitrescu, nu doar ultimele și cu textele „pe masă”, poate judeca singur despre ce este vorba.

Sau cine are dreptate, mai multă sau mai puțină. Dar nu despre justitia celor doi distinși membri ai G.D.S. este vorba. Și e păcat că intelectualii noștri de valoare se apropind altă de lute și, alimențindu-și propriile vanități, pot face, cu sau

fără voie, jocul unor forțe ostile. Puterea a manipulat slăbiciunile intelectualilor noștri. Înțreținând artificial false polemici, înrăbind, anihilind orice efort de solidarizare, ieri, ca și azi. Amicul Sorin Dumitrescu nu pe Andrei Pippidi ar trebui să fie atât de supărăt. Nu are nici un rost să amintim și să numim atîția strîmbăță din societatea românească în clipa de față care ar fi putut să-i stîrnească minția și să-i simtă energie. Bunele intenții, forța și entuziasmul. Nu sunt calitate de lepedat. Jignindu-ne unii pe alții fără nici o noimă – chiar dacă uneori cu îndreptățire, judecînd doar prin proprie opiniuni – nu vom face decât jocul celor care, ca și pînă acum, ne privesc cu superioară și dușmanoasă îngăduință. Deci să încercăm să dezvoltă două-trei sugestii pe care împăcă lui Sorin Dumitrescu le oferă. Departe de a începe vreodată să arătă că este și înțelept. Chiar și cu întîrziere. Se pomenește la un moment dat, în dialectica argumentării polemice, de „năzbîtilile extremel legionare” că și de, cădîm din nou, „recurgînd la același bau-bau pe care-l reprezintă dintotdeauna dreapta extremită de coloratură legionară”. Lucrurile ni se par mult mai grave. Cele întîmplate în anii '30-'40 au avut consecințe imprevizibile și de rău augur pentru viața noastră social-politică din deceniile ce au urmat pentru a le considera doar simple „năzbîti” și „bau-bau”-uri!

Andrei Pippidi este îndreptățit să pomenească despre un „public fără criterii elementare de orientare”. Ce stîm noi azi despre fascismul românesc? Ce stîm contemporanii noștri puși azi să discearcă, să opteze sau chiar să voteze despre mișcările de dreapta și extremă dreaptă din trecut? Cu atât mai mult cu cît destule elemente ne îndreptățesc să remarcăm o reactivare și o recrudescență a nu puține manifestări xenofobe, sovine, naționaliste și antidemocratice, pe fond populistic – demagogic. Pericolul este real și nu poate fi trecut cu vederea mai ales cind sunt refolosite vechi atitudini patriotice și găunoș – mobilizație. Orientativa grija fată de cel nevoiaș, protecția săracimil și a bătrînilor, resuscitarea străvechilor mituri și valorii etice folosite în chip deșanjant propagandistic, amintescu doar de milioane de propagandă comunista, ci și de cele

legionare. Ne facem că uităm sau nu stîm. Ne lipsesc cu adevărat multe informații, date, instrumente de lucru. Istorici devin bineveniți în aceste lumi infernalitate cînd politicianismul improvizat de fel de fel de veleitorie ne îmbăta cu retrasmădamagogic. De aceea, repetăm, ar fi binevenită o dezbatere publică atât a totalitarismului comunist, cu tot ceea ce a implicat el, de la ideologie pînă la sistemul concordanțional, dar și a celui fas-

cist. O analiză la rece, fără patetizări și sentimentalism, cu documente pe masă. Atîțea cîte mai sunt, cîte au mai rămas prin tainîtele istoriei. Trebuie să stim totul despre ce a fost, viață și moarte, eroism și abjecție. Ca astfel de lucruri să nu se mai repeate. Altfel la ce bun, minciuna, ambiguiile și veleitățile își vor face iar loc printre noi. Ce stîm și ca nu stîm despre mișcările de extremă dreaptă românești? Ce a însemnat legionarismul pentru România? Care a fost ideologia ei dominantă, strategia politică, obiectivele? Ce au dorit capătenile ei și cum au reușit să pătrundă în rîndul maselor? Pe ce cîlă, prin ce mijloace au captat adeziunea unor mari segmente din populația țării, de la studenți pînă la muncitori și tineri? Cum se poate explica adeziunea unor mari intelectuali români la astfel de doctrine? Cum s-a ajuns de la studiul articolelor de gazetă și dezbatelor teoretice la asasinații politici și crimi? De la ideile lui A.C. Cuza, Nae Ionescu sau Polihroniade la crima organizată și rebellea antistară. De la uciderea lui Duca și Armand Călinescu la cea a profesorilor Madgearu și Iorga, de la omorârea unor evrei la asasinația unor intelectuali de prestigiu.

Cărător interesa au servit Zelea Codreanu, Horia Sima, Radu Mironovici și toți ceilalți? Care a fost jocul și rolul real al forțelor politice active pe eșalonul politic al momentului? Dar în contextul internațional, cui a servit antisemitismul afișat și istoria naționalistă? Care a fost jocul Caselor Regale, dar și Bisericii Ortodoxe? O evoluție a fost, de la articolele lui Roșu la pistoalele lui Papanace, Caranica și ceilalți asasini. Cum au fost posibile atîțea orori? E dreptul nostru să stim ce și cum, Marin Preda a ratat, artisticște, un roman, ca Delul tocmai că să su-

plinească grave lacune de informație istorică. Si să ne reamintim dacă am uitat: fascismul românesc a fost singura mișcare de dreapta din Europa cu veșmint religios! Cum, de ce? Pînă la ce punct a fost implicată Biserica în această mișcare? Sună lucru gîngășe ce trebuie analizate nuanțat, cu mult discernămînt. Iar, după instaurarea puterii comuniste pînă unde a mers implicarea bisericilor și clerului în jocul cu putere nou instalată? Chiar să nu aibă importanță faptul că unii au umplut puscările și mormintele în grabă săpate, iar alții au sezut cu rău la masă? Care a fost rolul Prea Fericitului Justinian Marina?

Si apoi, Sorin Dumitrescu și bine, libertatea tuturor cultelor. În România comunistă a fost una de bantustan. Îngrădirile au creat oportunitism și colaboraționism și era mai deosebită. Nu ar fi cazul să atrămă în amânatul rolul jucat de

Departamentul Cultelor ce depindea direct de Consiliul de Ministri? Trebuie să demonstreze toate rotațile întregului mecanism al terorii și să înțelegem ce a fost și ce a mai rămas. Cît și cum a controlat Statul cultelor în România, cît a fost oprirea și represiunea singeroasă și cît a fost libertate și un joc al compromisurilor succesiive. Întrebările se adună. Pare incredibil, dar e adevărat, statul ateu, marxist-leninist. Înțreține din bugetul său jumătate din cheltuielile cultelor din România! În ce scop, pînă unde mergea controlul, să stim bine că ultimul șef de Departament dinainte de revoluție a fost Cumpănașu, fost personaj important la Agropres, care Agerpres... Iar azi Departamentul există, condus de dl. profesor Gh. Vladutescu. Mai e nevoie de „Indrumare și control” sau libertatea religioasă și totală?

Misionarismul lui Sorin Dumitrescu ar putea fi nuanțat. În cine să avem încredere, cum și cît să ne dezvăluim sufletele și cui să ne încredințăm copiii? Nici un popor nu s-a NÂSCUT creștin, ortodox sau catolic cu atât mai puțin. Nici măcar Iisus. Am devenit ceea ce suntem prin opiniune, educație, boala. Este dreptul oricărui individ de a alege. Si de a î se respecta opiniunea. Așa ar fi drept, normal, firesc. Să nu se supere Sorin Dumitrescu. Poate că atât catolicismul cît și ortodoxia au pierdut o seamă de credincioși (și de credit)

prin atitudinea reprezentanților ei, a clerului. Ce exemplu social să dea un preot dacă el însuși nu și respectă menirea și atribuțiile? Nu cumva succesele Islamului se bazează pe o mai directă și simplă colaborare-incredere între cler și credincioși? Ar fi multe de spus. Si iar amintim că nu stim nici acum ce se mai întimplă în jurul nostru. Ce să înțeleagă omul de rînd din comunicatele oficiale și lucrările de poziție ale Bisericii Ortodoxe Române cînd el nu stie despre ce este vorba? E cînslii să-l simu în continuare doar bunele intenții, sentimentele patriotică, naționale, creștine?

Papa Ioan Paul al II-lea a dat recent o encyclică, „Centesimus Annus”, în care, surprinzător și nu prea, critică sistemul liberal occidental pe care vrea să-l amelioreze,

implicarea bisericilor în destinul ființei umane, în social și creativitate nu vîd de ce î-l ar deranja pe prietenul nostru. Această scriere encyclică ar merită tradusă și la noi. Sunt reluate idei dintr-o encyclică de acum o sută de ani, „Rerum Novarum” din vîrmea papel Leon al XIII-lea, o mare surpriză la vîrmea ei. „Caracterul social al omului nu se epuizează în stat, el se realizează în diverse grupuri intermediare, de la familie la grupuri economice, sociale, politice și culturale”. De societatea civilă este vorba. Iar acum se vorbește despre „doctrina socială a Bisericii”. Nu intrăm în detaliu, cu toate că ar merita. O dezbatere, lată, e cu atât mai mult necesară cînd confruntările interconfesionale pot căpăta intensitate nedorite. Cine trage sfările discordiilor? Cine încearcă să-l asumă pe credincioșii ortodocși împotriva celor greco-catolici, pe români împotriva evreilor, pe muncitori contra intelectualilor, cine ar avea de cîştigat dacă fiecare ne-am război cu fiecare, tîrăr sau bătrîn, femeie sau adolescent? Să nu dăm nici un răspuns, cu toate că avem doar atîțea evidență la îndemînă. Resuscitarea xenofobiei și sovinismului, antisemitismul și antieuropenismul afișate cu ostentăție încită spiritele pe fondul degradării situației sociale, economice și politice. O bună cunoaștere a ceea ce a fost ne-ar da posibilitatea de a judeca mal bine ceea ce este. Si ce va fi, în politică, religie, cultură. Cu sau fără voia noastră și a lui Dumnezeu.

LA ORIZONT, ALEGERILE LOCALE VIAȚA LOCALITĂȚILOR

LA SCARA COTIDIANULUI

Inainte de a fi planetară, continentală sau națională, existența noastră zilnică se cheltuiește în aria localității în care trăim și muncim. Modelată de toate celelalte dimensiuni, existența cotidiană se consumă nemijlocit în aceasta din urmă. Obsedată de ceea ce suntem și de ceea ce fac, sau nu suntem și nu fac, actorii scenei politice bucureștene, mijloacele centrale ale comunicației de masă alcătuiesc o atenție cu totul periferică acestui loc central al geometriei noastre existențiale.

Rezultatul: trăim de fapt într-un con de umbra, asupra căruia aleggerile locale, al cărui soroc trebuie să nadăduim că se apropie, vor proiecta pentru o clipă cunoașterea reflectoare ale actualității. Însemnatul politică și viața electorală aleggerile locale crește direct proporțional cu amintarea lor, care le apropie de iminențele aleggerii parlamentare. Conexiunea dintre cele două confruntări electorale prezintă două momente dominante. Prinul: aleggerile locale vor configura apărutul căruia și va reveni roul decisiv în organizarea aleggerilor parlamentare. Pe de altă parte, ele vor constitui un test cu semnificație de prognoză pentru năgerea corpurilor legiuitoroare care le va urma. Rezultatele lor nu pot modifica sensul situației politice generale, astăzi cum s-a întâmplat în Unitaria unde principalul curtid guvernamental a suferit în aleggerile locale o ușurătoare infringere.

Care este, pe ansamblul sării, starea de spirit a populației în raport cu problemele locale și deci atmosfera premergătoare întâlnirii aleggerelor locale? Orice informație sănătoasă pe această temă ar reprezenta, în mod logic, o nرمă năgărească strategiile vîtorilor competitori – dacă, bineînțeles, acestia vor, sau pot, să facă apel la logica și la strategie.

Încercarea noastră de a colecta asemenea informații s-a concretizat într-un sondaj efectuat la începutul lui iunie a.c., pe un echantion care a cuprins 1.023 de persoane în vîrstă de peste 17 ani, domiciliate în 75 localități urbane și 64 rurale, din aproape toate județele sării. Temele abordate: atitudinea față de actorii investiți cu diverse responsabilități locale și față de funcționarea serviciilor publice, inclusiv cele înființate cu păstrarea ordinii și, înțintă de acestea din urmă, față de violențele exercitate în ultima perioadă împotriva unor comunități de romi.

Datele expuse mai jos suferă de un handicap organizatoric din atâtul localității: ele nu pot reda originalitatea fiecărei și doar exprimă cantitativă a interacțiunii lor – mediile, sălii și proiecția fenomenelor locale la scară națională, noi nu infășăm realitatea, ci reacția tendențială ale opiniei publice față de ele.

LIDERII LOCALI

Sondajul să-a opus la două categorii de lideri locali: al administrației teritoriale, și al unităților în care persoanele interviewate său desfășoară activitatea. Prima categorie să-a cuprins pe prefecti și pe primari, deci pe domnitorii locali numiți de la centru – fară a doua ne conducătorii de unități – unii numiți, alii alesi – și pe liderii sindicali ai acestor unități, evidența alesii. Interlocutorii noștri au fost întrebări dacă sunt, sau nu, mulțumiti de activitatea liderilor menționați. Iată răspunsurile:

Funcție	Mulțumiri (%)	Nemulțumiri (%)
Prefectul județului	12	50
Primarul localității	14	62
Conducătorul unității	29	41
Liderul sindical al unității	17	48

Diferențele pe orizontală pînă la 100% îl reprezintă pe cel care, dintr-un motiv sau altul, nu se răspunde. Dacă printre motivele abilităților are o pondere importantă și recunoașterea activității liderilor respectivi, atunci ar trebui să presupunem ca oamenii cunosc puțin activitatea prefectilor și a liderilor sindicali, pentru că opoziția de non-răspunsuri sănătoase nu obisnuiește de ridicare: 38 și respectiv 35%.

Potrivit tabelului de mai sus, cu excepția conducătorilor de unități, față de care mulțumirile și nemulțumirile înregistrează frecvențe relativ egale, toate celelalte trei categorii de lideri locali susțin mult mai multe insatisfăcții decât satisfacții. Acest deficit de popularitate atinge codicele maxime în cazul celor doi actori numiți de la centru: prefectul și primarul. Între ei există totuși o diferență, ce se arată datoră și faptului că distanța care îl ocrosește pe prefect nu este prin tota imprejurării, accesibilă și primarilor. Oricum, oamenii alesii prin ordin „de sus” în fruntea treburilor locale par a fi, în bună parte, mai discreditați în ochii opiniei publice decât chiar cei care i-au numiți: în același sondaj procentajul celor care se declară mulțumiti de primul ministru este de 32%, iar al celor nemulțumiti de 39%.

Așadar, personajele care stîrnesc cele mai vîl insatisfații de la funcțiile care vor face obiectul aleggerilor locale. Gradul avansat de deteriorare a imaginii lor publice la scară națională are valențele unui avertisment: cine vrea să creeze atenție locală, ar face bine să nu conteze pe actorii în chestiune. Numiți, probabil, după criteriul fideliștilor, ei nu rezistă criteriului eficiențăii. Înșurările lor par a corende exigențelor numără, dar nu și celor de aleggeri. Cum se face, care, că astăzi de mulți oameni, în mod inevitabil diferit înzestrati, provoacă, la scară in-

PAVEL CÂMPEANU

Iregii sări, o reacție astăzi de virulentă critică? Ar fi greu de crezut că accusă relativă egalitate în cercușita exprimă egală lor incapacitate de să-și îndeplinească onorabil îndatoririle ce le revin. La mijloc trebuie să se găsească și altă prioritate – dar care anume?

Cine călăioarește prin diferite zone ale sării nu are nevoie de sondaje pentru a observa unicele fenomene care sunt în ochi. Așa de săldă, promovarea sau menținerea în funcții a personalului din aparatul dictaturii practicată cu ionicașitatea cunoscută la celuilalt, este și mai ostensivă la scară locală. Nemulțumirea populației față de prefectul și primarii săi, ca atare, în bună măsură, nemulțumire față de continuitatea vechilului aparat de care sunt interesate prefecturile și primăriile. Pe de altă parte, comparația cu situația din timpul dictaturii, descentralizarea reprezentă acum o realitate, și accusă datoria în primul rînd nu strategiei guvernului, ci acuzării lui capacitatea de a controla situația de pe teren. De altfel bruscă inimulire a vizierilor pe care președintele și primul ministru le fac în indeosebi ar putea indica intenția de a aleși accusătă stare de lucru, ca preluare la campania pentru aleggerile locale. Se poate, prin urmare, presupune că, cel putin din nouă în prezent, prefectii și primarii au dispus de o plus de independență pe care nu au izbutit să-i convertească într-un plus de popularitate. El sunt priviți cu suspiciune atât de guvern ca și de opinia publică, dar pentru motivul că totul neasemănătoare. Împopularitatea pe care guvernul și-o agonizează prin propria-i trădă, este dublată atât de cea pe care î-o transferă un aparat creat pentru să-l suțină.

Accusa este, în linii mari, situația primei categoriilor de lideri locali, cel cu funcții oficiale. Ceaală categorie oferă două surpuze opuse: satisfacția relativă față de scufu de unități și insatisfația îngrijorătoare față de liderii sindicali – dintre cei lăuați în considerare singuri cu adesea alesii. După cum arată cîteva proximitatea mai sus, în acest caz multă alegători par să-și repudieze alesii. Este, poate, încă una dintre acelle circumstanțe în care mecanismul democratic al majorității, desăvîntat în funcție, nu își produce efectele sperate. Democrația nu presupune numai adoptarea mecanismelor democratice, ci și perceperea de a le folosi. Altădată, urmând exemplul multor lideri sindicali din unități, vîtoriile aleggerile locale ar putea instala prefectii și primarii care, după scură vreme, să se dovedească la fel de puțin satisfăcători ca și predecesorii lor, numiți de guvern. Insuficiența unui primar ales nu este cu nimic mai ferată decât aceea a unui primar numit.

Indispozitia pe care o provoacă numeroși lideri sindicali de la nivelul unităților se anunță circumscrisă pe care, aşa cum dezvoltarea în trecut și alte sondaje, colindă publică o arată misericordie sindicală în ansamblul său. Cuvîntul sindicatelor în viața politică dobîndeste o greutate specifică sporită: ar fi de dorit ca accusătă evoluție să nu se datoreze numai fragilității instituțiilor politice proorizante, ci și simpatiei crescătoare cu care opinia publică urmărește mișcarea sindicală.

SERVICIILE PUBLICE

Mal curind uitate de reacția parlamentară și guvernamentală, serviciile publice reprezintă, prin funcționarea sau disfuncționarea lor, cel mai direct modelator al existenței noastre cotidiene, sistemul celui mai larg contact al cetățenilor cu administrația locală. De unde și supozitia că aprecierea de ansamblu a liderilor locali va fi puternică, condiționată de felul cum funcționează serviciile publice, atât în subordinea lor.

Întervievatorii li s-a prezentat o listă cuprinzând zece servicii publice a căror activitate urmărește să o evaluateze cu ajutorul unei scale în patru trepte: foarte bună, bună, slabă, foarte slabă. Diferența dintre totalul evaluărilor pozitive și totalul celor negative oferă, sub o formă cantitativă sintetică, o imagine despre opinia preponderentă a cetățenilor asupra fiecăruia dintre serviciile incluse în listă.

Imaginea obținută este aceea a unui deficit general: insatisfații sunt mai numeroase decât satisfacții, venind din partea celor zece servicii luate în considerare. Supozitia mentionată pare să aibă decât un anumit temei: slabă performanță a serviciilor publici pare să contrabuzeze la slaba popularitate a liderilor locali.

Serviciile cu surplus de evaluări pozitive sunt electricitatea, acoliile și combustibilul. Deficitul maxim îl înregistrează salubritatea: aproape -90%. În ordine descrescătoare, dar la mare distanță: între -50 și -56%, îl urmează administrația publică (divergere birouri), transporturile în comun și poliția (jandarmeria). Potrivit acestor date, principalele noxe care afectează localitatele noastre sunt poluarea (insalubritatea), modul de lucru cu publicul al diverselor birouri administrative, dezafectarea transporturilor în comun și incapacitatea poliției de a proteja ordinea publică.

VIOLENȚELE DE LA BOLINTIN

În legătură cu acest din urmă aspect am incercat să testezi reacția opiniei publice față de violențele de la Bolintin, așa cum acestea au fost infășurate de presă, dar

mai ales de Televiziune. Amintesc că în acea comună, un tînăr român a fost asasinat în noaptea Pasării, conform rumorilor publice, de omul sau mai mulți romi localni. Trecind la reprezalii, o parte a populației majoritară a incendiat un număr de case din cartierul romilor, pe care i-au alungat de pe teritoriul acestărilor.

De parte de a fi izolat, incidentul are importante implicații generale. El priveste legalitatea și ordinea publică, intoleranța etnică, proliferarea criminalității, pasivitatea autoctonilor locale și.a. Ocicăt ar fi de reprobat, ca fenomen social asasinatul nu reprezintă o nouă în perioada dictaturii curente. Nouă – adică o proprie perioadă post-revoluționară – este autoconstituirea unei secțiuni a populației în autoritate judecătorească și executivă, ca și transferul unei crimi individuale asupra unei comunități etnice. Modelul minorității își menține atracțiile, chiar dacă initialiva nu mai vine de sus, ci de jos. Îar adopția modelului sănătoșă încurajată, printre alti factori, de această televiziune care, relatănd asupra violențelor, nu a relatat și asupra pedepsirii celor vinovați.

Interlocuitorii noștri li s-a prezentat o listă de presupuse comentarii asupra acestui episod, jumătate dintre ele condamnându-l mai ales pe romi, iar cealaltă jumătate mai ales pe autorii reprezalilor. Subiectii erau solicitați să precizeze cu care dintre aceste comentarii sunt de acord și cu care nu. Principala caracteristică a răspunsurilor este ambiguitatea. Exemplific: s-au declarat de acord cu comentariul „Trebuie pedepsit asasinul, nu el de neam cu el” aproape 90% dintre subiecți, dar jumătate dintre acestia au foat de acord și cu formula „Toți țiganii săi puși pe reie”. Cele două porții opuse nu au același răspindire: pe ansamblu media celor care aproba reprezentă este de două ori mai mică decât a celor care le dezaproba. Desi mara majoritate a interlocuitorilor manifestă în această privință o atitudine rațională: 91% dintr ei socotește că „statul ar trebui să se îngrăjească mai mult de educația țiganilor” totuși o lună parte dintre ei nu își ascund resentimentele față de etnia în-

casă. Persistența și difuzarea socială a acestor prejudicări au o dimensiune alarmantă. Ele periclităză nu numai ordinea publică și legalitatea, dar pot susține scepticism orientat însăși apărătoarea noastră la civilizația acestui sfîrșit de mileniu. Singurul aspect consolator îl reprezintă faptul că resentimentul față de violențele pogromiste este considerabil mai puternic decât resentimentul față de romi.

Informatiile pe care le-am putut obține cu privire la viața localităților sunt mult prea precare pentru a ne înăbuhi să evaluaăm, de săldă, stadiul actual și relațiile dintre putere și administrație, dar nu susțin scepticism orientat însăși apărătoarea noastră la civilizația acestui sfîrșit de mileniu. Singurul aspect consolator îl reprezintă faptul că resentimentul față de violențele pogromiste este considerabil mai puternic decât resentimentul față de romi.

Informația pe care le-am putut obține cu privire la viața localităților sunt mult prea precare pentru a ne înăbuhi să evaluaăm, de săldă, stadiul actual și relațiile dintre putere și administrație, dar nu susțin scepticism orientat însăși apărătoarea noastră la civilizația acestui sfîrșit de mileniu. Singurul aspect consolator îl reprezintă faptul că resentimentul față de violențele pogromiste este considerabil mai puternic decât resentimentul față de romi.

• Grafică de BARTHO JOZSEF (România)